Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 2 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 118 (6996). ◆ Мах 3 кеп.

ХIАРА ДЕННА ЛАКХЪЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ!

«Правда» газета редакце

Сайна Ленина ордени «Серп и Молот» яха кхоалагIа Дошо медали ялярах долча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца дувзаделла, са цIерах, дика мел дар хилар ловш дуккха телеграммаши письмоши даьхкад партийнин советскин органашкара, министерствашкарен ведомствашкарен, общественни организацешкара, къахьегамхой коллективашкара, эскара доакъашкарен подразделенешкарен, советски гражданашкара. Цар тIа йиза къоабалъю КПСС-ен Советски пачхахьалкхени ленински чурен арахьарен политика, хьакхайнаду вай сийлахь - йоккха Даьхе дIахо тоаллийтар духьа хьинар па кходеш къахьега шоаш кийча хилар.

Дика ловцаш ихьчад сога вежарашка долча социалистически мехкий, коммунистически болхлойн партей кулгалхошкара, хIаьта ипттта дуккхача мехкий пачхаьалкхений общественни деятелашкара, къаьст - къастача гражданашкара.

Дег тIара баркал оал аз ловцаш дахарах, аз дош лу, дIахо а сай деррига ницкъ КПСС XXVI съезден цул тIехьагIа хинача КПСС ЦК Пленумийн решенеша белгалъяь вай парте политика дерригIа чакхъяхара гIулахха, СССР экономически оборонии низ чIоагIбара, СССР халкъа боахама эффективность дIахо лакхъяра, советски халкъа вахара хьалаш тоадара гIулакха айса дIатергхиларах.

КПСС генеральни наькъаца хьалхьле а лелаеш, сай де йиш йолаш мел дола хIама дерга аз социализма мехкаш кхы а чIоагIагIа кхотадалийтара, дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама влиянии авторитети йоккхагIа хилийтара, дунеи социализман къамий нортамукъалеп боламаи цхьоагIо чIоагIъяра, вIаши гIойле йолча тайпара СССР-о кхыча пачхахьалкхенаща цхьана лелиду гIулакхаш дегIанхувлара, империализма агрессивни гIулакхаш чIоагIагIа юхадеттара, халкъий машарн кхерамзлен чIоагIъяра.

К. ЧЕРНЕНКО.

НН. П. П. ГРИГОРОВНА, В. Н. КРАПИВИНА «НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНОСТРОИТЕЛЬ» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Машиностроене доьзде дика хIамаш кара гIдувларах, дуккхача шерашка беркате къахьегарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни машиностроитель» яха сийлахьа цIи лойла:

Григоров Павел Петровича — «Красный молот» яхача машинашъеча завода болат доваладеча цеха оборудоване ремонт еча слесара;

Крапивин Владимир Николаевича — «Красный молот» яхача завода бытен надраштен волча директора заместитела.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1984 шу, 28 сентябрь.

НН. М. С. АКИМОВИЧА, П. Н. КОЦКОНА, Л. А. ОЛЕЙНИКОВАНА, Х. Х. ХАДЖИМУРАДОВАНА, О. У. ШАДИЕВНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Къахьегама толамаш дахарах, республика машинашъеча предприятешка дуккхача шерашка болх берах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Акимович Мария Сергеевнана — медицински инструментий Гудермесски завода кадрашта волча директора заместитела;

Коцко Петр Николаевича — ССР Союза 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача производственни объединене грозненски «Электроприбор» завода токара-расточника;

Олейникова Людмила Алексеевнана — «Красный молот» яхача машинашъеча завода чон доаладеча цеха земледела;

Хаджимурадова Хева Хасеновнана — «Пищемаш» яхача аргунски завода механо-сборочни цеха фрезеровщицана;

Шадиев Iумара Османа — Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача назрановски завода шлифовщика.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1984 шу, 28 сентябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

«Нохч - ГIалгIай АССР территоре тIа РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжарах» долча дешага хьежай Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум. «РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш аргIанна харжарах» долча 1984 шера 6 сентябре арадаьнача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага «РСФСР районни (городской) халкъа судаш харжарах» долча РСФСР Закона 56 статьяга а хьежа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам баьб, республика территоре тIа халкъа заседателаш хоржаш йола ха 1984 шера 1 октябрера денз 20 ноябре кхаччалца оттаеш.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташ декхарийла яьй «РСФСР районни (городской) халкъа судаш харжарах» долча РСФСР Законо яххача тайпара халкъа заседателаш хоржилга — Iалашде.

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

ПЕТРОВ Николай Васильевич — Сунженски районе XIX партсъезда цIерагIча колхоза механизатор. К-700 яхача тракторца дийнахьа 27 гектар лаьтта аьхад цо, план 8,4 гектар йолаш. 39 дийнахьа цо аьхад 1200 гектар кха. Социалистически декхараш кхоачашдаьд 205 процент.

ЗЕРИЖКОВ Георгий Прокофьевич — Наурски района «Россия» яхача колхоза механизатор. Т-74 яхача тракторца гуратьа дув кIа дIодийннад цо цхьан дийнахьа 49 гектар, норма 34 гектар йолаш. Гураьха культуреш дIаера кампани дIайолаелча денз цо дIадийннад 491 гектар. Социалистически декхараш кхоачашдаьд 175 процент.

БАШАЕВА Жарадат — Надтеречни района «Знаменский» винсовхоза болхло. Цхьан дийнахьа цо гулъяй 900 килограмм кемсаш, норма 350 килограмм йолаш.

* * *

1 октябрь хьатIакхоачаш республика районаша дIадийнад 98,2 эзар гектар гураьха дув ялат, е планагIа доагIачох 52,4 процент. Из хул соахка пу хана хиначул 12 процент дукхагIа. Кхашка болх беш хиннай ялат дIадувш йола 430 агрегат, кхаь ден кхаь бус цар дIадийннай 13102 гектар.

Кхаь дийнахьа эггара дукхагIа ялат дIадийнад Ачхой - Мартановски района боахамаша — 14,3 процент, Наурски — 10,5, Шалински — 9,4 процент.

Цу юкъа эггара кIезигагIа ялат дIадийнад Грозненски районо — 4,5 процент, Урус-Мартановски Шелковскойи районашка — 4,8 процент, хIаьта цига планагIа доагIачул аханел совгIа ялат хIанзчул тIехьагIа дIаде дезаш да.

80,2 эзар гектар зябь аьхай республике, е планагIа йоагIачох 35,4 процент. Кхаь ден кхаь бус 2507 гектар аьхай. Цу юкъа из эггара дукхагIа аьхай Назрановски района боахамаша — 6,5 процент, Надтеречни — 4,5 процент.

Зябь оьхача хIанз а тIехьаюсаш я: Советски, Ножай-Юртовски, Веденски, Наурски, Грозненски районаш.

3312 гектара тIара шекара свеклаш чуийцай республике, е 36 процент яраш. Ден-бус заводе дIачуеннай 5,3 эзар тонн свеклаш. Уж пачхахьалкхенна дIаялара план 32 процент кхоачашъяьй. Цу дьыкъе хьалха латт шера план 40 процент кхоачашъяь Шалински района боахамаш. Цу районе хьувкъам сиха чуэц «Курчалойский» а «Зоря Кавказа» яхача а совхозаша, 60 а 45 а процент кхоачашъяьй цар планаш.

Шекара свеклаш чуэцар а заводе дIакхахьар а доагIача бесса сиха лелаеш Урус-Мартановски, Назрановски, Гудермесски районашка.

Хьачуешна свеклаех 55 процент яраш чакхъаьккхай шекар доаккхача заводо, ден бус 15320 центнер чакх а йоаккхаш, из даданел совгIа хул. Сезон дIайолаелча денз 2,5 эзар тонн шекар даькхад.

Гудермесскии Шелковскойи районий боахамаша хьекхад 3790 гектара тIа дуга, е планагIа доагIачох 69,3 процент.

Кхашкара чуийцачох 78 процент аьрдал. Юкъера лаьрхIача республике хIара гектара тIара 27,1 центнер дуга чуийцад.

Республика кхашка чуэцаш латт хьажкIаш. ХIанзалле чуийцай 8724 гектара тIара хьувкъам. Уж чуэца езачарех 25,5 процент я. Наурски районе боахамашка чуийца яьннай 83 процент, Грозненски — 50 процент, Урус - Мартановски — 44 процент. Республике гIолла хIара гектара тIара 29,3 центнер хьажкIаш яьннай, 3,5 центнер дукхагIа я уж соахка хиначул. ХIаьта Ачхой - Мартановски района боахамашка хIара гектара тIара чуийцай 36,4 центнер, Грозненски — 35, Урус-Мартановски — 31,9 центнер.

Пачхахьалкхенга хьажкIаш йохкара план республике гIолла 21,2 процент кхоачашъяьй. Урус - Мартановски района боахамаша хьажкIаш йохкера план 56,6 процент кхоачашъяьй. Грозненски районо — 51,4 процент.

Ишта чуэцаш а пачхахьалкхенга дохкаш а латт генараш. ХIанзалехьа республике чуийцай 7803 гектар, е кхьача бесса аьлча, чуэца дезачох 81,5 процент. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIа хьалкхебаьб 9,9 центнер хьувкъам, соахка хиначул 1 центнер дукхагIа. Генарий эггара лакхагIа бола хьувкъам кхебаьб Шалински района боахамашка — хIара гектара тIара 17,4 центнер.

Пачхахьалкхенга республике дехнад 4760 тонн генараш, е планагIа доагIачох 28 процент. Генараш дохкара хьалха латташ я Шалински район, цо пачхахьалкхенга планал тIех дехкад 44 процент.

Республике чуийцай 62 процент совгIа коартолаш.

Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуийцай 126 центнер. Эггара лакхагIа бола хьувкъам — 132 центнер хIара гектара тIара чуийцай Назрановски района коартолаш лелаераша.

Пачхахьалкхенга коартолаш йохкара план республике 74 процент кхоачашъяьй, хIаьта Назрановски района хIанзалехьа 106 процент дIачуийцай коартолаш.

НАУРЦИЙ БОЛАМА—ШЕРРА НИКЪ!

ХОЗА ХА ЛАТТАЧА ДЕНОШКА

Башха - дика толамаш доахаш чекхдаьнхар карара шу Надтеречни района «Калаусский» совхоза № 4 йолча кхаш лeладеча бригада къахьегамхоша. План 14 центнер йолаш, хIара гектара тIара 23 центнер ялат чуийцар.

Шоаш толамга кхоачадаь наькъаш дувцаш, совхоза йиъалагIча кхаш леладеча бригада бригадира У. Арцуева аьлар:

— Керттера дар да, агротехнико дIа ма деххара деррига кхашкара балаш оаха чакхдахар.

Цулухьа карарча шера а цу деша воагIаш йоа терро йир бригадо. Гураьха юв культураш дIаера хьалхе а дика кийчо йир. ВоагIача боараме органически минеральнии удобренеш юкъе а хьош, цул тIехьагIа махкаш а даьха, культиваци а яьккха, лаьтта дика кийчдир. ЛерттIа тоайир хIамаш дIаюаш йола агрегаташ, кхыйола техника. Уйла йир наькха балхацара белам совбоаккхаргболча дешай.

Цу дерригне карагIдоалийт бригада членашта укх шера гураьха юв культураш дIаера балхаш сихен дикен дIадахьа. Ерриге а 800 гектар я коллективо дIас саяр. ХIаьта хIанз уж дIайийна бовлаш латт укказа.

Кхашка цахаддаш болх беш 4 сеялка я. Культураш дIас болабелча дена еха цIанкха а сайцанц уж. ХIана аьлча, лерттIа чакхдоаккх шийла тIадилла декхар кхай тIа болх беш йоахкача агрегаташта технически гIулакх дера йолча служба. Культураш дIаюаче дакъа доаццаш 10 сег ва. Балха ха эсхьа ца йоаийтарах дийнахьа шозза кхай тIа хьалхухь механизаторашта даа хIама.

ХIаьта хоза латтача ханах бизза пайда ийбу бригада механизатораша: гураьха юв культураш дIайийна яла йоахк.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) заправщица П. Арцуева № 4 йолча бригада бригадир У. Арцуев; гураьха юв культураш дIаюаш болх бригада механизатораш.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

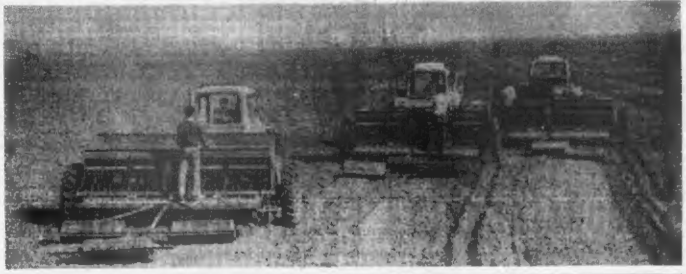

БОККХА ТОЛАМ

ТIехьарча дуккхача шерашка ца хиначча тайпара хьажкIий лакха хьувкъам кхебаьб укх шера Назрановски совхоз - техникумо. Из беркат дов ца деш, ший ханнахьа чуэца гIерташ беррига низ тIабахийтаб хIанз совхоза ахархоша, техникума студенташа.

ЦаI шоллагIчуша тIехьа йидарерча хьатта хьачуух хьажкIех етта автомашинаш, лафеташ тIехьа йола «Беларусаш». Хьа коа яьлча гоа ца еш, сиха IоIовссею уж. Тахан хьатта шин сменагIа болх беш 50 совгIа сагa ва. ХьажкIаш цIоньеш цхьалхайоах цар.

Дошув сапна цIеньяьча, яьлхе къеташ йолча хьажкIех етта машинаш коара юхаараювл. Уж йолх Пхьилекъонсий - Юртарча элеваторе. 2-гIа сентибрь хьатIакхоачаш 400 тонн совгIа хьажкIаш дIачуеннаяр боахамо. ХIана из цифра дуккха а лакхагIа хургьл.

Укх шера совхозе ялата лаьрхIа 700 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай. Чуийца яьннай Колзоев Башира 100 гектара тIа дIайийнараш. Цу кхах къаьстта довкхал ду боахама кулгалхоша, лаьтта леладераша. Укхазара чуийцача хьувкъамо хьахьескхал совхоза болхлой хьажкIаш кхее Iомабеннилга, цар говзал лакхъеннилга.

— ШоллагIа шу да оаха «Слава - Славутич» яха Киевера дена фу дIадув. Цхьайолча хана тхьбриди а оал цох, — йоах парткома секретара М. Берханова.—Из гектара боккха ловрхIам болаш фу да. Цун цхьан тонна мах 800 сом гаргга ба. Мехка къудбасседерча районашка сийлоса дIаде эш из. ДIадаха шу аьттув болаш хиланзар боахама. Районе керда денача фуннна доагIIача бесса доалл де хала дар. Цхьабакъда, укх шера «Слава - Славутич» дIайийнача кхай тIа хьалкхебаь хьувкъам дог хьоасташ ба. План 8 центнер, социалистически декхар 10 центр йолаш, хIара гектара тIара 20 центнер чуийцай мах бола культура.

ХьажкIаш лелаечар баьккха боккха толам ба из.

Оттаьча график - планагIа хьувкъам 20 балха-дийнахьа чуэца лерхI укказа. ХьажкIаш кхачарга хьеелла, чуийцу кхаш. Тахан комбайнаш йоахк кхаш лелаеча № 2 йолча бригаде. Звеньевойе М.-С. Китиева а лакха хьувкъам кхебаьб. 40 гектар гаргга долча кхай тIа цо дIайийнай «БЦ-66-25» фух йола хьажкIаш. Укхаза тайна, лакха хьувкъам луш фу да из. ХIара гектара тIара фуалъальхача хьежкIий 50—60 центнерга дIакхоач чуэцаш бола хьувкъал. ТIайийцача социалистически декхарел а 10 центнер дукхагIа ба из хьувкъам.

ХьажкIаш чуэца дика кийчбеннаб механизатораш. ХIара дийнахьа цаI-цаIн ахи нормаш кхоачашъю комбайнераша А. Хамхоева, У. Даурбекова, М. Колзоева.

Хьувкъам чуэцача белгалбаьнна къахьеташ ба механизатораш Б. Колзоев, Д. Колиев, Й. Даурбеков, Ш. Часыгов. Цар шоай «Беларусашца» хаддеза хьатта хьатIаувз комбайнаща хьаьхьа хьажкIаш.

Iодежа ихьа гIадам доадац лаьтта лeладераша. Аьта гIадамаш хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка хьатIаувзаш ба шофераш Р. Мальсагов, Ю. Евлоев, С. Мальсагов. Цесоццаш дика бу цар из болх.

Техника сеца латтаргIоацаш, эшаш дола гIо де кийча я гIон йола служба. Кхай тIа латт «Техпомощь», сварочни аппарат. Техника йовзаш, массаза а аьрцагIвала кийча ба мехмастерской заведующи М. Евлоев, шиi балхах кхеташ ва сварщик Б. Даурбеков.

Комбайнашта тIехьа Iоежа хьажкIаш хьалехьаеш ба техникуме дешаш бола нагирхой. Тахан кхай тIа дукха ба уж. ХIаналехьа кхай тIара хьагул а ль. 6,5 тонн гаргга хьажкIаш хьатта дIакхьийтай цар.

Кхай тIа къахьегаш боахкачар йоакхо ю совхоз-техникума дирекце. Делкъийна баа чам болаш бIайха кхача лу.

Балхацара белам совбоаккхаргболаш да оттадаь яхьа хьалаш а.

ХIара дийнахьа балха итогаш ю. Порман тIехкхоачашъяьча механизатораршта 20 сомага кхоачаш ахчан премеш, карара-кара тела цIе вьшелаш лу.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Репортаж

Оарц дала!

КОМБАЙНАШ САЙЦАЙ...

«Урус-Мартановский» совхозе хьажкIаша йоккха моттиг дIалаьац — 300 гектар. Цудухьа, массава а раьза а хинна соцам бир уж чуэца шин комбайн тоъаргья, аьнна. ХIаьта уж совхоза хаинахьа дIа а елар «Сельхозтехника» районии объединене.

Цхьабакъда, аьохIао кхоачаш-м хиланзар. Хьувкъам чуэца болалушехьа цхьа комбайн еха а еха сецар. Из тоае эшаш йола запчастеш совхозе найсъяланзар. ТIаккха цу гIулакха гIо дийхар техника тоаеча районии службагара. ХIаьта шоашта новкъостал дарга хьежаш, са а детташ багIаш дикка ха яьккхар боахаме. Амма, цох гIулакха-м хиланзар. Цудухьа, эггара хоза ха латтача хана 7—8 дийнахьа хьажкIаш... бархI гектара тIара мара чуийцаяц, ерриги а 30 тонн хилла.

ХIанз болх а ца беш севай шоллагIйола комбайна. ХIаьта кхай тIара совхоза хьатта хьажкIаш дIакхахьа езе водителаш, ма дарра аьлча, хIама а ца деш багIа.

Бицбеннаб - хьогI совхоза специалисташ гуйрийнара хаоттам моллагIча хана хувцабала тарлулгах? ХIаьта цу тайпара хIама нийсделча беррига а хьалхебаь хьувкъам бовргболга?

И. ИСМАИЛОВ.

Мишта кхоачашду декхараш

ШОАЙ ДЕША ДАЙ ХИЛАР

Вай республике дика вовзаш ва Ленина, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш лелаю, Нохч - ГIалгIайчен сийдола комсаш лелаерхо «Новогрозненский» совхоза бригадир, коммунист Насуханов Бачи. Хаоттам мичча бесса бале а, хIара шера комсаш хьувкъаю цун бригадо, планал дуккха а тIехйоах уж пачхахьалкхенга.

Укх шера хIара гектара тIара 110 центнер комсаш чуэцаргья, аьнна дош деннад цо. Уж планал цаIн ахи дукхагIа я. Шоаш деша дош кхоачашдара шер болх дIаболабаьб дIадахача шера.

Цхьан нарядагIа болх беш болча берттайцача коллективо комсашта де дезаш доле Iунал шиi ханнахьа. Iалмо дIа ма деххара даьд. Массанена а хьоккам луш, къахьегаш бар бригада ветеранаш Тамара Косумова, Аманты Везиханова, Аиш Насуханова, Ахмед Мусралиев, дуккха кхыбараш а.

Дика къахьийга ца Iеш, ветеранаша шоай говзал дIалуш болх бе Iомабу кагирхой — комсомольцаш А. Ахъядова, М. Хатуева, А. Насуханова, кхыбараш.

Дика хулаш йоагIар комсаш. Дог айденна къахьегаш бар болхлой. ЦIаьхха, дагa а доацаш, цхьан дийнахьа хувцаделар гIулакх. Зиза тех лаьтта плантаци йовзаргйсацаш йохайир техача шаво. Сурт моллагIа уизара вайгболаш дар. Цхьабакъда, Насуханови цун бригадени йохаизар.

— Фу дерга, Iахамо лаьчунна ле хIама дац. Дохаргдац вай, — аьлар цо.

Вовзар царна шоай кулгалхо, ховра тIалаттар мел хале гIулакх дале а кийса цакъ цо дохаргболга.

Кхашка хьашa арабаьлар боахама кулгалхой, болх беш яр лаьрххIа цу гIулакха вIашагIъелла комисси. Цо аьлар, фуннагIа дича а социалистически декхараш меттел, илан а кхоачаш хургйолаш хьувкъам хургбац. Ишта Iотiа а язлир шоай документашта.

ХегарIакьа, цхьа Б. Насуханов мара тешаш саг вацар декхараш кхочашдулургхиларах.

— Доха хIама дац, — йоахар цо. — Ер хьаниисде йиш йолаш хIама да. Бригаде болх беча хIара сагах тийша да из. Цхьабакъда, атта-м хургдац.

Атта-м хиланзар. ХIара нIотарга, хIара чIоанка гIулакх деш хилар комсаш лелаераш. Плантацешка тукаш ехкар, дии-бийсен ца къовсаш хий деккар. Зе деш йола хIамаш дIайоахар, лазар хургдоацаш моллаш еттар. Цхьайолча хана кхашка бийсаш яхa езаш а хулар.

Зехьа довизар цар хьийгакъа. Котало яьиихар комсаш лелаечар. Бригадо план кхоачашъяь а ца Iеш, социалистически декхараш а кхоачашдаьд хIанзалехьа.

— 110 центнер гектара тIара чуэц оаха чам бола комсаш, — де бокъо а йолаш доккхал деш, дувц тахан Б. Насуханова.—Хьувкъам хIанз а чуийца баьннабац.

Ишта ва коммунист В. Насуханов а цун тешаме новкъостий а. Халонех бIа ца къожабеш, царна майра дуьхьала отташ. Доши гIулакхи цаI да цар. Кхачен программа кхоачашъеча цар юкъекхухьа дакъа тIехь - тIехьагIа доккхагIа хул. Дичъ шера кхоачашъяьй цар эхе шера программа.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

КОМСОМОЛАХ ТИЙША ДУКХА ДА

Мехкараштеп кагийча нахан кхетам балар хІинзарча хана къоастаде йиш йолаш дац халкъа боахама лоархІаме планаш кхоачашъеча цар юкъъехьоча хьинареча даькъах. Цудухьа эггара хьалха дийцача бокъахьа хургда республика экономически социальни дегІаккхувлара, XI пятилетка планаши социалистически декхараши кхоачаш а тІехкхоачаш а дара къопача болхлоша дечох.

ДукхагІча даькъе кагирхоша хьаьнала, еррига уйла тІайохийташ, тІадиллача гІулакха хьалхара бехктокхам кхетабеш къахьег. Укхаза къаьстта а хоза хеташ цІи йоакхх вай Грозненски швейно - производстве н н объединене швейІ Батукаева Сацитай, Назрановски района «Назрановский» совхоза доярка Дзаурова Цизиа. Комсомоло В. И. Ленина цІи лелаеча деша 60 шу дизара хетаьча хьинареча вахте дина къахьегама толамаш дахарах царна деннад ВЛКСМ ЦК дезагІдолча совгІатех цаІ — «Къахьегама сийле» яха знак.

Цхьабакъда, массанахьа латтац гІулакх иштта дика. Тахан республике беррига а кагий нах, мехкарий юкъеэзабац социалистически яхь лелаяра. Цкъаза кагирхоша кхоачашдулургда е дац яха уйла а ца еш тІайиду социалистически декхараш, ший ханнахьа итогаш лц.

— Цу дерригне комсомола горкомашкара, райкомашкара, комитеташкара, нов. Р. Дзулгаева кулгаллеча ВЛКСМ обкома болхлойи юрташкарчеи кагирхой отделагара дІалех хІара предприяте, хІара коллективе социалистически яхь вІаштІехьъяккхара ленински принципа[illegible] хилар, — аьлар дІадахача шоашта дийнахьа хиннача ВЛКСМ обкома XII пленуме доклад еш комсомола обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева.

«ДІахойолача хана комсомола партийни кулгаллар тоадарахи кагирхошта коммунистически кхетам луча цун лоархІам лакхбарахи» бола КПСС ЦК соцам, КПСС ЦК Генеральни секретаро, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя К. У. Черненкос белгалдаьхараш, хьийхараш, парте обкома V Пленума решенеш кхоачаш а еш, республика комсомольцашта де дезаш хьалхашка латтараш» дар комсомола пленума теркам тІабахийтараш.

Кхоачаш хилла яц вайцига гІиллоншьяр, юрта боахам, быта служба яхараш санна йолча халкъа боахама лоархІамеча отраслашка къахьегаш йола комсомольско - кагирхой коллективаш. Комсомола комитеташ цІенхаштта хьажа еза комсомольско - кагирхой керда коллективаш хьаярген ярап чІоагІъярген, цу гІулакха дикне даргдоацар хьале а деза. ДІачІоагІъе еза дикача оагІорахьара шоаш хьахьенха йола къахьегама формаш, производства къонабараш юкъеозара керда эффективни наькъаш лаха деза. Эггара хьалха цу тайпара никъ а хинна дІаотта беза къонабарий коллективий къахьегам а цох хьацар а бригадин хьисапе хилар. Тахан вайцига цу тайпара къахьегаш яц хІара итталегІа йола комсомольско - кагирхой коллектива мара.

Вахьан малагІа да? Массаза а массанахьа а нийслац кагий наьха, мехкарий шоай хьинар кхы тІа в совдаккха безам хилар боахамий кулгалхоша, комсомола комитеташа хьаллоацаш йола моттигаш. Нийслучарех да, бригадаш вІалла цунга кийчо а ца еш вІашагІъеххар, кердача хьисапе беча балхах хІама ховш хилац нах, экономически инженерни служба юстара латт цу гІулакха. Отчет луча хана бригада я оал, хІаьта вож-м я алнйта вІашагІъелла а хьалха санна, къаьнарча хьисапе болх беш а ма хулий. Кхетадеш да, цу тайпарча бригадах хьабала кІезига пайда болга.

Тахан вай республика викалаш къахьегаш да БАМ-е, Усть-Илимске, Таганроге, Кердача Уренгое а Газле а. Цу тайпара гІиллош еча бахийта кагирхой къоастабара болх дика чакхбоахарех я Наурски, Сунженски, Ленински, Гудермесски районашкара комсомольски организацеш. Цунца цхьана, уж дешаш ала йиш яц цу балхах даим лоархІа ца еш хьайоагІача комсомола Советски, Ножай - Юртовски, Веденски райкомех.

Комсомола комитеташа йоакхо е езарех да Кхачан программа кхоачашъеча моттигашка хьинаре къахьегилга а. Бакъда, цига а хІанз долаш да хьайбаш леладеча болх бергбола кадраш къестарица, чІоагІъярца дувзадена цІенхашттара кхоачамбоацараш. Нагахьа санна цхьайолча районашна хьайбаш леладерий отрядаш вІашагІйоккхаш кагирхой хьаштий йоакхо яьяле, комсомола Ножай - Юртовски, Назрановски, Грозненски районашка из хІама ца дарах отряда члений дегашка йоссийг дІахо из болх ца бича фу дар-те яха уйла, хІаьта йоккхагІйолча классий дешархой хІанзале шоаш цар когаметта нийсбалар кхераш ба.

Республика комсомольски организацеша белгалара [illegible] мероприятеш чакхьяхарах. Эггара хьалха цу хьакъехьа белгалъяха еза «Грознефть» объединене, СССР-50 шу дизара цІерагІча химзавода. В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ, «Чечингстройтранс» ПАТО, Гудермес станце локомотивни депо комсомольски организацеш. Иштта латтац гІулакх массанахьа. Халкъа боахаме мехкдаьтта продуктай кхом бара, рационально пайда эцара деша дукха йоакхо яц «Комсомольски прожектора» Грозненски, Наурски, Советски районии, Гудермесски городской штабаша. Цу лоархІамечь балхана иштта тесса гІулакх леладар цхьаккха тайпа а барт бе мегаргдолаш дац. ХатІаьттай къамаьлашкара белгаларча гІулакхашка дала деза ха.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо дикка теркам тІабахийтар Кхачан программе кхоачацьяра кагирхоша юкъедахьа лелача даькъа, цу лостамагІа нийслуча кхоачамбоацараша.

Пленуме дакъа лаьцар ВЛКСМ ЦК инструктора Н. М. Подлепенеца, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома организационно - партийни отдела заведующе заместителя С. А. Шаипова.

«ДІахо йодача хана комсомола партийни кулгаллар тоадарахи кагирхошта коммунистически кхетам луча цун лоархІам лакхбарахи» бола КПСС ЦК соцам — комсомольски организацей балха программа белгалйоаккхаш дола документ. Цо дІадехарашка хьежжа, лакхе дийца кхоачамбоацараш дІадахара наькъаш белгалду соцам тІаийцар комсомола обкома XII пленумо.

С. ОСМАНОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ДАЬЧУН НИЙСА МАХ БЕШ

Шоашта шера карагІдаьначох, дикза дисарех дагабалар духьа укх деношка вІашагІкхийттабар Назрановски района «Госкомсельхозтехника» яхача районни объединенера коммунисташ шоай отчетно-хоржамий собране.

Доклад яьча партийни организаце секретара С. Х. Инаркиева белгалдаьккхар, дикача толамаща шоай коллективо цхьайтталадегІча пятилетка кхоалагІа шу чакхдаьккхалга. ТІехкхоачашдаьд деррига планови хьокхамаш. Карарча шера а шоай болх тайжжа хьабеш я цар коллектив: бархІ бетта план объединене кхоачашъяьй 104,5 процент, къахьегама овсарле лакхъяра задани — 107 процент. Иштта лоархІабаьб кхыдолча декхарех а. Уж толамаш дахийтара доккха гІо даьд шерра яьржача социалистически яхьо. Партийни организаци общественни организацешца цхьана социалистически яхь дегІайоалаяра доагІар деш хиннай.

Социалистически яхьа ворхІ бетта яьча итогех автотранспортникашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Белхароев Султан керте латтача № 1 йолча бригадас. Водителашта юкъе дикагІбарех ба Хаутиев Ахьмад, Чахкиев Бахьаудин, Пугоев Іийса, Гандалоев Мурад.

Белггала къахьийгад парторганизаце коллективо идеологически болх беш. Ханханнахьа арадувл пенгазет, эргайоах гойтара агитаци, болх беш я политинформаторий группа, агитколлектив.

Отчетни юкъа 11 собрани хиннай. Цига дийцад парте ЦК тІеххьарча Пленумий соцамех лаьца, ладийгІад коммунистий отчеташка, кхыдола дешаш дийцад.

Дукхача коммунисташа лоархІаме дакъа юкъехихьад партийни собранеш кийчъеш, чакхйоахаш. Царех ба Мальсагов Башир, Пугиев Хьадрис, Хаутиев Дауд, кхыбараш.

КарагІдаьннараш дагалаьца Инаркиев Султана критика йир технически хІамаш хувцаш йолча пункто беча балха (воккхагІвола инженер нов. Лолохоев). Цу пункта коллективо бархІ бетта план 85 процент мара кхоачашъяьяц. Цар балхах лаьца собранешка дийца дале а, бакъда, хІанз а гІулакх меттахьа даьнадац.

Инженерий служба массаза хьожаш яле а машинаш еха хургйоацаш, моттигаш нийслу болх беш спидометраш йоацаш уж новкъа ювлаш. Цхьаяраш тІехьайнее дІанхоач заказчикаш болча.

Автомашинашта технически гІулакх лоаттадеча станце (начальник нов. Самиев А.), автопарка (начальник нов. Дербичев) технически хьашташ кхоачашдара графикаш телхаю. Из бахьан долаш техника ханал хьалха йох.

Собране дийцар кхетам балара болх тоабарна дувзаденна дешаш а. КІезига къахьийгадац коммунисташа гойтара агитацеи эффективность лакхъе гІерташ. Цу даькъе кхы а дукха къахьега дезаргда дІахо йодача хана а.

Пенгазета редактор ва къона коммунист У. М. Чахкиев. ХІара бетта арахецар пенгазета керда номер. Цар тІа дийцад таханарча ден эггара сагоагІа дола дешаш. Бакъда, укх тІеххьарча беттанна редактор цу общественни декхарах къехка вьнинав.

ЛерттІа болх беш хиннай коммунистически къахьегама школа. (Пропагандист — Х. Х. Пугиев). ХІаьта пропагандиста М. У. Тумгоева ше бехктокхаме ца хеташ баьб из болх. Цудухьа занятеш ледара хулар, уж тІехьйоахар.

Собране хьалха дІанхача шеранка а санна белгалйоахар балха тІа йола мела моттигаш, хІаьта хІанз а юха дувца дийзар царех. Цун бахьан — коммунисташа луча критически замечанешта, предложенешта укхаза лерттІа учет а тІахьожам а ца лоаттабелга. Цу даькъе шоай йолча таронех бизза пайда ца эцилга. Цу гІулакха бехке я партийни организаци а профсоюзни комитет а. Цар боагІаш бола тІахьожам лоаттабаьбац цу балха.

Талмаста болх беш я халкъа тІахьожама комитет. Цо отчетни юкъа кІезига тохкамаш даьд. ХІанз а Іалашдаьдац лаьрхІа уголок хьа а яь тІахьожама комитето тохкамаш деш хьахинараш дІадовзийташ листовкаш арахецилга.

КІезига терко яьй парторганизаце комсомольски организаце беча балха а.

Къамаьл даьча Хаутиев Дауда белгалдаьккхар, парторганизаце цхьацадола балхаш даьлга водителашта юкъе вІашагІъеллача партийни группа кулгалдеш. Бакъда, цо йоагІача бесса йоахо яьяц болхлой культурни салоІам вІаштІехьбаккхара.

Халкъа тІахьожама группа балхах дийцар цун председатела Мальсагов Башира.

— Дика вІаштІехьъяьккхай ялат чувцара транспорт. Ялат доадеш моттиг нийсъеннаяц. Доклада тІа тхоашта яь критика оаха нийса лоархІ. Тхоай болх тоабе хьоакаргІда тхо, — аьлар цо.

ЦІенхаштта критика йир парторганизаце баьча балха объединене управляющи волча коммуниста Пугиев Хьадриса.

— Кхачан программо, — аьлар цо, — оттадаьд вайна хьалхашка доккхийн бехктокхамеи декхараш. Вай керттера декхар да уж тІагІертта кхоачашдар. ВІашагІъелла я районии агропромышленни комплекс (РАПО). Вай цунна юкъедоагІаш да. Вайна декхар тІалатт техника дикача хьале хулга Іалашдар, цун эффективность лакхъяр. Из дара керттера дар да вай деш дола ремонтни балхаш тешшаме чакхдахар. Моттигаш нийслу совхозаша уллаш а оатхалаш а хан-ханнахьа хьа ца кхоачийташ. Укхаза эггара хьалха тохабала бездраш коммунисташ ба.

Цхьацаболча коммунисташа хІанз а хан-ханнахьа членски вапосаш дІа ца телаш, собране бахна тІехьабуаш моттигаш хул. Мела болх беш я инженерни служба, нормал совгІа доаду доагор. Цхьанна собране хьадда дийцадац профсоюзашца, комсомольски организацеца беча балхах лаьца.

Собране иштта къамаьлаш дир коммуниста керттерча инженера Тумгоев Мухьмада, воккхагІволча инженера У. Чахкиева.

Партийни организаце секретаралла юха а хержар С. Инаркиев.

А. САГОВ.

ПРОПАГАНДИСТА БОЛХ ЛОАРХІАМЕ БА

28 сентябре филармоне цІагІа дездеш дар пропагандиста Ди. Укхаза шоай цІей дездеш гулбеннабар Ленински района пропагандисташ. Собрании хьайийллар парте райкома секретара Е. И. Пучкова.

Цо белгалдаьккхар, района пропагандистски актив кІоарго знанеш, лакха квалификаци, йоккха опыт йолаш хилар. ДІадахача дешара шера районе болх беш хиннай 300 политшкола, 442 коммунистически къахьегама школа а. Ерригача дешара форхашка дакъа лоацаш хиннав 30161 саг. Царех 7229 саг коммунист вар. Цар къахьийгаз XXVI съездо, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо оттадаь декхараш кхоачашдеш. Партийни дешар Іилмаи ларда леладе гІерт толашагІбола пропагандисташ. Теори айххагІа юкъ цар коллективашта хьалхашка латтача декхарашца. Идеологически балха бІухой хьинаро, коммунистически кхетам баларо дика гІо даьд района къахьегамхошн тІанйиш социалистически декхараш. XI пятилетка кхаь шера план кхоачашъе. Карарча шера бархІ бетта продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяьй 101,2 процент. Тоъал лохденнад арахецача продукцеа дІадохийтар.

Района къахьегамхой идейно - политически хьинар лакхденилга гойташ да хьалхале лелаеча 300 совгІача болхлочо пятилетка диъ шера план кхоачашъяр, аьлар, цо ший къамаьл чакхдоалаш.

Ленински районо доккхал ду ший пропагандистех. Шоай низ ца кхобеш массе даькъе къахьег цар. Царех ба «Автоспецоборудоване» завода директор Негишкий А. М. № 22 юкъерча школа директор Л. Прилиненко, культпросвет училища хьехархо Т. Богатырев, республикански санэпидстанце отдела заведующи Л. Ошаев.

ЦхьоалагІча октябре партийни а экономически а дешаре дІадоладеннад керда шу. Хьалхарча занятс тема я «Лакха эффективни болх, пятилетка толамца чакхъаккхар — хІара сага, коллективе декхар».

Из занятии иштта чакхъяккха еза хьахьекхар цига къамаьл даьча ЧИГУ доцента А. Багдасаряна. Цо белгалдаьккхар производстве эггара керттерча гІулакхех лаьца из занятии хила езилга. Экономиках, къахьегама дисциплиних, пайда ца эцаш йисача таронех дувца дезилга.

Л. Негиске дийцар шоай завода пропагандисташа беча балхах. Дийцар политдешаре долча цхьацадолча кхоачамбоацарех. Пропагандиста болх беркате хургба, — аьлар цо, — ше наха хьалхайоахача идеях из чІогІа дог тешаш вале.

Ший тайпара массанена салоІам хулаш, белам тІаувзаш дар культпросветучилища хьехархочо Богатырев Тухана ше еш йолча политзанятеех гулбеннараша дийцар. Уж дукхагІча даькъе проблемни я. Цудухьа ладуагІараша хьинаре дакъа лоацаш, корта бола къамаьл хоттадуш чакхъювл занятеш.

Пропагандиста цІей дездеш цига гулбеннараш даькъал буаца вевавар йздархо Чахкиев СаІид.

Собрани чакхйоалаш Е. И. Пучкова белгалдаьхар керда деша шераца дувлаленна декхараш. Коммунисташ а къахьегамхой а даим шоай политически боарам лакхбеш хилийтара хІара коллективе эша хьалаш хьадаиза дарг ца хилара теркам тІаІзар.

Цхьадолча хьокхамех районо ший пачхьалкхен планаш кхоачашъяц. Ма хулла сихагІа уж кхоачамбоацараш дІадахара тІахьийхар цо района болхлой а пропагандисташ а.

Цул тІехьагІа толашагІболча пропагандисташа В. И. Ленина памятника хьалхашка зизаш дехкар.

М. АХИЛЬГОВ.

СУРТА ТІА: культпросветучилища пропагандист Т. Богатырев (аьрдехьа); пропагандист зале (аттехьа).

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа образоване, культура, спорта дешашта йолча комиссе аргІанара заседани хилар укх деношка. Цига дийцад «Историн культурахи памятникаш лорадарен царех пайда эцарен хьакъехьара» РСФСР Закон республике кхоачашдара лелабахи бахача наха патриотически кхетам балара даькъера памятникий лоархІам дІахо лакхбарахи дола дош.

НГІАССР культура министра заместителя Ф. И. Цолоевай докладаген хІаьта иштта ВООПИ-и культурахи республикански Совета председатела заместителя М. А. Аанева даьча къамаьлаген ладийгІачул а дийцачул а тІехьагІа, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета халкъа образоване, культура, спорта дешашта йолча комиссе белгалдаьккхар, республика халкъа депутатий Советашен цар исполнительни комитеташен, культура органаша а общественни организацеша а «Исторен культурахи памятникаш лорадарен царех пайда эцарен хьакъехьара» РСФСР Закон кхоачашдара белгалдара болх беш хилар.

Уж дешаш дувц Нохч-ГІалгІай АССР культура министерства коллеге, историн культурахи памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества республикански отделене президиумо.

ХІанз республике учета [illegible] В. И. Ленина дегІа 56 [illegible] историн культурахи 142 памятник, архитектурахи археологен 880 памятник. Царех дукхачар тІа мемориальни улгаш хьалтехад. Республика памятникаш юхаметтаоттадарахи царех пайда эцарахи перспективни план чІоагІъяьй культура министерствахи историн культурахи памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества республикански отделене президиумо. Укх тІеххьарча шерашка бахача наха патриотически кхетам балара даькъера историко-культурни тІехьален лоархІам лакхбеннаб республике.

Халкъа депутатий моттигерча Советаша, историн культурахи памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества юкхъанцарча организацеша, колхозийи совхозийи, предприятей а учрежденей а коллективаша белгалара болх чакхбаьккхаб граждански Сийлахь - боккхача Даймехкен тІемаш лаьттача шерашка боабаьча турпалий цІераш малха лоаттаяра.

Дика лелаю монументальни изобразительни искусства произведенеш: В. И. Ленина, Нохч - ГІалгІайчен халкъа турпалашта Гикалона, Шерипова, Ахриева г. Грозне дегІа памятникаш, тІемахошта - мехкахошта хетадаь Шаьла дегІа памятник, кхыдараш. Царна гонахьарча территореш тІа скверащ яьй, ха деш йола зонаш къоастаяьй. Революционнии тІемен сийлен памятникашта юхе митингаш ю, пионерала дІанйду бераш, комсомольски билеташ дІател.

Цунна цхьана, шоаш хьамаьлаш деш, республика Лакхехьарча Совета комиссе членаша белгалдоахар, историн культурахи памятникаш лорадара, юхаметтаоттадара, царех пайда эцара, царна пропаганда яра НГІАССР культура министерства, халкъа депутатий моттигерча Советий исполнительни комитетий, республика министерствайи ведомствайи балха тІа хІанз а кхоачамбоацараш карара дувлийта хІамаш хилар.

Культура министерство, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаш кІезига хьож памятникаш хьалахара, учете эцара, лорадара, товдара, царех пайда эцара дешашка, цу гІулакха кІезига юкъеувз колхозий, совхозий, предприятей, учрежденей, организацей коллективаш.

Лохача профессиональни боараме, проектана тоъал хийрадаькха даьд БІаьлгІана (Наьсарен район), Хой (Советски район) гІалай комплексаш, Маьт-Села яха элгац юхаметтаоттадара балхаш. Къаьстта а вІаштІехьдоацаш хет альпийски даьгІе, нашка доахан доажадеча зонаша архитектурни памятникаш дегІа дукха районаш чулоацаш хилар. Из бахьан долаш юхаметтаоттадулургдоацаш за ду памятникашта. ДукхагІйолча моттигашка бІаьш доараш сомаш дІа а ухийташ юхаметтаунттаьча комплексех доахан чулехка бежнарташ яьй, вІовний певаш дохаду, гонахьара нарташ нагъю.

Архитектурни памятникаш хІанз а тІехьа доадеш да «ганзаш лех шоаш» яхаш. Даймехка культура памятникаш иштта хьурмат доацаш, кхом боацаш леладеш моттигаш я Советски, Наьсарен, Урус - Мартановски, кхыча районашка.

ХІара шера пайда ца эцаш дус историн культурахи памятникаш юхаметтаоттадарахи чІоагІдаран хьахьенаду ахча. Цун бахьан — НГІАССР культура министерства нийсъе езаш йола проектно-сметни документаци ца хилар.

Эсала лелабу пачхьалкхен архивашкара дараш санна, иштта цига доацаш предприятешкара, учреждешкара, организацешкара а документальни памятникаш хьалахара, учете эцара, лорадара болх. Краеведчески музея здане Іалашдац историн культурахи памятникаш лоархІаш йола маьхера экспонаташ эшшача тайпара лораеларга. Фондови материалий 73 эзар гаргга единица улл технически хьалашкен цІи ялара кхерамален хьалашкен диллача уж чуйоадие метаргйоацаш йолча подвалашкен помещенешкен.

НГІАССР Лакхехьарча Совета халкъа образоване, культура, спорта дешашта йолча комиссе цу дешах лаьца шерра рекомендацеш тІаийцар городскойи районнии Советий исполкомашта, НГІАССР культура министерствана, дешаца хьашт долаш йолча республика кхыча министерстваштен ведомствашнтен ала.

Исторе оагІош

ГАЬНАРЧА ШЕРАШКАРА

Вай социалистически культура — литература, живопись, музыка, театр — духъювллача лаьттарех дола хІара керда дош наха хьашт долаш да аьнна хетсона. Къаьстта а, нагахьа санна из дош оалараш «юкхьанцарчар» ханара нах хилча. Итташ шераш даьлча хьахоз вайна цу наьхе оазаш, цар вахарахи творчествахи хьонхалаларца, вай хьамсарча Советий Мехка культурах хІанз хьакхеташ долча Нохч-ГІалгІай къаман культура из низ бола тоатол духдувла моттиг бІаргагоруш бола безам сома а боаккхаш.

Са бе доалл къоалама нагийча почеркаца яздаь эІамига баьде-сийна записной книжка: журналиста, поэта. Къулбаседа Кавказа халкъий меттай переводчика — Михаил Иванович Слободске наькъа дневник. Аза са вен нас — литературоведа А. В. Николаенкоси дукхача шераш гулъяьй цу тамашийначча сагах йола материал.

1972 шера кепа теха араьнначача «Вежарашха долча литературай дезале» яхача шийй статья тІа филологически Іилмай кандидата Х. Туркаева иштта яздаьд: «Нохч-ГІалгІай литература историца айхха дувзаденна да Михаил Иванович Слободске вахар а. 1934 шера ГІалгІайчен яздархой союза бехктокхаме секретарь, нохчийи гІалгІайи эггара хьалхарча школашта лаьрхІача учебникий соавтор, нохчий, гІалгІай меттай эггара хьалхарча переводчикех цаІ, халкъа творчество гулъьяьр — иштта я вай литература дегІадоаладара М. Слободске дась деронга хІамаш вІалла аьттехьа а чулоацаш йоаца перечень».

Ваькъдар аьлча, 1932 шера археолого-этнографически экспедице лоамех ГІалгІайчене даьккхача шийтта денах дувцаш долча очеркистен поэтен записной книжко са теркам тІа ца оза йиш яцар.

Из ше хиннав цу экспедицеца. Цудухьа цу деношка цунна лег чу десса деношка хІамаш тІехьагІа Слободске тайп-тайпанарча очеркашта юкъедахад.

Экспедице начальник хиннав вовзаш вола кавказовед — профессор Л. П. Семенов. Слободскел совгІа цунца хиннаб художникаш Хь-Б. Ахриев, ГІ.-М. Доурбеков, И. Щеблыкин.

«Лоаман ГІалгІайчен лакха урагІдолхача наькъа тахилгашка гІолла, лол беча кешара цун юрташка Фуртоугера дІаболабеле Салге — Паьлинге — Цхьоре — ГІуле — Мецхала — ВІовнашке — Пхьуй — Каьхне гІолла чакх а боалаш юха Фуртоуге кхоачаш. довкъашта тІагІоллен шийлача хишта юкъегІоллен, форд санна латтагІа цонаштен кея тІа болча кагийча кхаштев лала гІолла тІехбоалаш бахаб цун никъ» — яздаьд А. В. Николаенкос шийн цхьан очерка тІа. Экспедице Іилман даьнеш кепа техай цун кулгалхочо профессора Л. П. Семенова 1936 шерое а, цул тІехьагІа 1963 шера Грозне арадаьнначча «1925 — 1932 шерашка ГІалгІайчене даь археологически этнографически тохкамаш» яхача цун книжка тІа.

М. Слободске дневник — «бортовой журнал», экспедица лелача хана хІара денна даь йоазош.

Ала деза, Слободске даьча лоацача йоазоша хьахьокх дешаца из дика живописец хилар. Цо дувцараш шьера гуш да: «Ө сакьат даьлча арадаьлар тхо. Берзо ва теха мерак а йолаш долча жІале важьадаьккар. Фуртоагере тхо Бейнегалье долхача хана шийй хур дора цо ва тоха гІерташ.

Хьаж-Бийкара (Ахриев — И. С.) лоалахо — Іаьрна бІарг-иІашньам долаш йола йоІ юха а лехкъаш, хьахьежар йийлла латтача наІарах, тхоьх цхьаннега ела а къежаш».

Къаьстта дика чаъьйа цо лоамий пейзажаш:

«Саррахье а дзва морхацен дехкои хьулайора чІожеш. Ветто сердал лапар... Лоам тІара тамашийна кІаьа — бетта сердал чакхьиккхай.

Безам боацаш сомадаьлар. Говраш яц. Рюкзака чу детта хий санна тІатеІад дохк. Тхо кулгаш-юхьмараж дулаш доахкача юкъа лоазаяьлар моркаш. Уж вІашегІъювлар, листа, чаях-са доатІаш, еьъенна йола-уж лакха урагІъухар»...

Е цхьаькха а: «ДІайийна хІамаш. Бока оагІошца дошо бос лепа мукх тІабола, гоазденна нагахьа моттиг йоацаш, нийсса диъ сана кхаш. Довкьий дехье оагІорахьарча босешкара дараш иштта нийса дац, оагІора а даьнна дада, хІанз-кІанз Іочулегаргда аьнна а хетадолийташ. Цигтача агІа вІовзаш а».

14 августа дІаяздира Слободске:

«ОлгатІена дехьа Іарамхий готдаьд. Деррига кІай да. Іочуоллавелча санна юкке тІа латт ГІаьза. Дика дІатарвеннавац из. М-Гери (студент-нивъ хьехар — И. С.) цу моттигех во кхет. Говр терк. Цигара дІахо йолхараш — хьунаш, хьунаш. Талсаш Іотеккад...»

Цу моттигашка со санна дукха дийнача хІаранена Слободске мел яздаьр долча тайпара бІаргагу а экспедица ше волаш санна хетаду а хургда.

Дневникаш тІа деча йоазошта массанечул а дукхагІа бола а боагІаш аьттув баьнаб экспедице зІамигача коллектива эггара ондагІа дола дакъа хиннача художникий. ХІаьта, Хь-В. Ахриевх, ГІ-М. Доурбековх, И. Щеблыкинах лаьца яздьяраш башха дукха ца хилаах цар хьанъехьа даь йоазош дезалургда мотт сона.

Хет-хетача тайпара мах бу цар балха.

Л. П. Семенова, масала, экспедицех долча книжка тІа царех цхьаннех иштта яьду: «Талант йолаш вола гІалгІай художник Ахриев Хьаж-Бийкар, тха экспедицеца хьинаре дакъа лоацар. Цигара моттигаш геттара дика йовзаш ва». Цо дуац: «Тувлавеннача чуденна шайтІа экхадар», «Зикардераша готусар», «Маьт-лоам тІа сагІа дар» хьагойташ Хь.-Б. Ахриева дийхна картинаш.

«Бе-беча бесашта дийхка шоай маІанге диллача чулоацам боккха болаш, кІоаргга оригинальни дика композици йолаш, реалистически, гІалгІай дІаяхача ханарен хІанзарей бытгеттара дика йовзаш хилар хьахьоккаш дола уж Хь-В. Ахриева картинаш, — яздаь Л. П. Семенова, — дика дукхьала пропаганда яра боккхача лоархІаме да».

Цу темех дийхка («Зикар деча хадара кхалнах», «ЭтІавальчоа царба дар») картинаш ГІ-М. Доурбекова творчество а да.

ХІаьта Слободске дневника тІара укх тайпара мутІараш корадоагІа вайна:

«Мецхалаи Бейненен юкъ

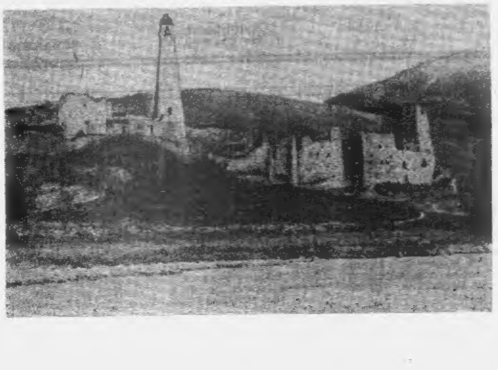

ГІУЛАКХ ЭСАЛА ЛЕЛ

Культура учрежденей болх лерттІа дІабахьара боккха лоархІам болаш да Іай болх бара уж кийчъелга. Из кхета а деш, Іана кийчо яра балхаш чакхдаьхад МагІалбикерча дукхагІйолча клубашкеи библиотекашкеи.

Топпар хьакха, кІир теха, басар хьекха, кхы мел эшар даь кийчдаь дьйнад СоагІапчара, Вежарий яхача юртара, Кердача Редантера культура цІеноиш. Уж тоадеши кийчдеши дика новкъостал даьд М. Горьке цІерагІча, «Луч», «Алханчуртский» совхозий коллективаша. Мел оша гІишлон материалаш еннай. Цу боахамий гІишлонхоша ханнахьеи дикен чакхдаьхад культура учреждениш Іана кийчъяра дерригa балхаш.

Мел эшар даь хьалхарчарца кийчъяь "льдай бурув деттача балхий управленера, Вознесенски газ чакхйовхача заводера, «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен газен шоллагІча цехера, автотранспортни предприятера клубаш. Уж Іана кийчъяра дерригa балхаш шоай низаца чакхдаьхад бурув деттараша, газ чакхйоахараша, мехкдаьтта доахараша, транспортникаша.

Цхьабакъда, массанахьа лелац культура учрежденеш Іана кийчъелга ишта дика. Іа хьатІакхача йисар дукха ха яц. ХІанз а шийлача хана болх бара кийча йоацаш дукха клубаши библиотекаши я районе.

Эггара хьалха тхо хилар Долакоарча районии культура ЦІагІа. Дукха да из Іана кийчдеш укхаза чакхдаха дезаш балхаш. ХІанзчул тІехьагІа кІир тохеи басар хьекхеи дезаш я лукхагІйола моттигаш. Хувца дезаш да спена тІара уйнаш. Тоадаь доалаш мара дац тхоанаш а. Керда хьалъе езаш я гезаца хий дІоахдергдола котельни, хьачуйилла езаш я газ.

— Договорах культура ЦІа Іана кийчдара балхаш деш ба тха ши плотники йиъ штукатур-маляри, — дувц культура ЦІен директора Чертоев Саварбика. — Октябра хьалхарча деношка чакхдаха лерхІ оаха дерригa балхаш. НизткъалагІа да котельне гІулакх. Солярка доагадеш я тха котельни. Из газ йоагаергйолаш эрганкха е кердаяр хьалъе езаш да гІулакх. Из хІанз а къастанза да. ДІахо дола балхаш кхаь-диъ дийнахьа чакхдаха лерхІ оаха. Мел эша материалаш йолаш я...

Теша хала да цо яхачох. КІир тохаш, басар хьокхаш, уйнаш хувцаш де дезараш дукха балхаш да. Цхьайтта са-

РЕЙД

хьат доала ха яр тхо укхаза хиннар. Цхьабакъда, болх беш цхьанкха саг вацар.

Кхы а вогІа латт Чкалово яхача юртара культура ЦІа кийчдара гІулакх. КхоалагІа шу да ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза гІишлонхой из капитально тоадеш бола. Бутт хьалха сеццача латт культура ЦІа тоадара балхаш, тховнех чура хьалтоха ДСП яц яхаш. Уйнаш а да укхаза хІанзчул тІехьагІа Іотоха дезаш. КхоалагІа шу дузаш латт культурно салаІа моттиг йоацаш, цу совхоза къахьегамхой а юрта баха нах а боле. Цу деша цІенхаштта уйла е а культура ЦІа капитально тоадара балхаш сихагІа йистедахара мел эшар де а декхарийла я ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза дирекции партийни организаци.

ХІанз дІа мара доладаьдац Южный оалача поселкера культура ЦІа Іана кийчдара балхаш. Укхаза оша кІири басари деннад «Кавказ» совхозо. Инса ха кІезига хилар кхета а деш, сихде деза укхаза балхаш.

Дерригa балхаш чакх а даьна, Іай болх бара кийча лоархІаш да Инаркъера культура ЦІа. Цхьабакъда, цхьанцанахьа ардакхаш телха, кагъенна Іургаш а доахнаш да керда басар хьекха уйнаш. Цар йирчадоакх зала сурт. Хувца езар кхо ардакх мара яц. Цу деша йоакхо е еза культура ЦІен директора Хамчиев Башира, юртсовета исполкомо.

Геттара вочча хьале я Инаркъера библиотека. Телха Іочусстташ да чура уйнаш. Болх беш яц Іанарца цІеноши дІоахду система. Библиотека заведующе яхачох, шоллагІа шу да библиотека чуйола цІеноши тоадара цхьанкха тайпара кулг дІа ца тоха. Укх шера капитально тоаде лерхІаш дар уж. Іа хьатІакхачаш латт, цхьабакъда, библиотека чуйола цІеноши капитально тоадара балхаш дІадоладаьдац тахханалца, е маца дІадоладе лерхІ хоаш хІама а дац.

Керда библиотека хьальйча хана, Іанарца йІоахьеш хиннай. Хий лела система еха болх ца беш йола ялх шу дІадаьнняд. Из бахьан долаш лерттІа болх бе йиш хилац библиотека. Цу гІулакха сагота волаш цхьанкха саг а вац.

— Чувена саг вагІа йиш йоацаш шийла хул укх чу, — йоах чІоагІа раьза боацаш чубаьхна библиотека зале багІа катий нах. — Библиотекара укхаза болх мишта бу хац тхона. Лазар хургда Іай укх чу болх беча сага...

Іана памалахьа Инаркъерча библиотека лерттІа болх бе йиш хургйола хьалаш хилийтара эшар де деза юртарча Совета исполкома а МагІалбикерча библиотекай керттерча служба кулгалхоша а.

Ишта Іай болх бара кийчъь ялаза я Вознесенскера, Чкаловера, СоагІапчара библиотекаш а. Сихде дезаш да уж тоалра, йІоахъяра балхаш.

Городерча № 3 йолча библиотекана къоастадаь цІа комунальни боахама производственни управлене балацa тІа да. Из тоале дезаш я ремстройучастока. Деррига аьки цхьанкха хІама даьлац из цІа библиотека балха кийчдара цу шиша а коллектива.

КІезига лле а, Іа хьатІакхача йисача ханах бизза пайда а эцаш, еррига культура учреждениеш Іана памалахьа лерттІа болх бара эшар де деза боахамий кулгалхоша, культура городела, Советий исполкомаца.

Б. ЧЕРБИЖЕВ,
городерча музея заведующи.

И. БАРАХОЕВ,
хьехархо, къахьегама ветеран.

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкор.

Деша кердача гІишлоша холлуш, тоалуш хьабоагІа Нохч-ГІалгІайчен столица Грозный. Къаьстта дог хьоастуш я городе керттера Ленина цІерагІча йола проспект.

Дукха ха яц цу фасаде... Хьанз укхаза отделочни балхаш деш я Грозгражданстрой... бригада.

тера А. Купаенко кулгалду бригада.

СУРТАШ ТІА: хьалхарча штукатураш (аьрдехьара аьттехьа) М. Даудова, Б. Солсаева, М. Саралиева; отделочни бригадир А. Купенко; вастта укх цІагІа йола баха хоашагІа.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ТІАХЬОЖАМ ЦА ХИЛЧА

Грозненски районерча Ленина цІерагІча колхозага да дукха беркат лу, хий дехкаш доле лаьтташ. Дика хьийкъай укхаза ялата лаьрхІа хьажкІаш. Эшар да хьалххебаь дика хьувзъам ханнахьа чуэцар. Из дара тІаьхьех бригадаш станашка хьалтеха доахкача дукхача плакатаца а. Бакъда, шарца цхьана кхайна йисте, бІаргтоама дІаоттаІича санна, латт лаьтто чардаш къайла яьха керда «Херсонец» яха ши комбайн.

— Транспорт яц тхога, — яхаш деткъ колхоза председатель Н. Курушин. — ХІаьта ха дІа ма йоахІ.

— Кхы а ши-кхо ди оаха доадой, — тІатох цун къамаьла керттерча агронома Ш. Дадаева, — ех хьувзъам бовргба.

Агроном цІимхаро, бордаш вІашка а увзаш, дІахьеж къулбехье Іригачахьа, хьун дехьа гІолла бодача Грозный — Аргун яхача трасса юхе улла «Чечингушколхозстрой» объединене АТХ. Гуш да из цу организацена чІоагІа раьза воацилга. Дукха ха ялалехьа цу оагІорахьа бодача некъа тІа йоал тха «газик» а. Бакъда, ингача дІакхаьчача тхона гучадоал транспортникаш бехке боацилга.

1 сентябрь дена автобовхамо колхоза хьажкІаш чуэца новкъостал де дІаяхийтай 10 самосвал, шоай объединенера дена амар уж № 15 йолча ПМК гІулакх де дІахьожаe, аьнна, доллаше.

— Шин аланна юкъе латта саг санна ва со, — йоах АТХ начальника К. Демаева. — Цхьан оагІорахьара, сона строги выговор яла, аьнна, приказ кийч а даь, багІа тха объединене кулгалхой. Вокха оагІорахьара — бегаш бе дага яц КПСС Грозненски райком а. План кховчаш ца яр кхерам болаш я. Кхоана Ленина цІерагІча колхозе кхы а 10 машин дІаяхийта еза са. Бакъахьа хургдар, командировка оаха дІаяхийта машинаш фу деш я шо хьежача.

ХІаьта оаха тахка а технар из дош.

Кхо самосвал, хьажкІий кхай тІа болх бе безаш йоллаше, диззача дийнахьа колхоза гравий кхухьаш хилар, цхьа машин кабуц тІа а еттa Грозне яхийтаяр, 2 — хІама а ца деш, мехкастерске коа лаьттар. ХІаьта хьажкІаш чуэцача болх беш кхо машин мара яцар. АТХ-ра укхаза командировкагІа вайта водитель Хусиев, масала, 7 сентябре колхозе ше цкъа гуча а ваьнна, кхы мича вахар ца ховш машинаца вайна дІаваьлар.

Хьувкъам чуэцача хана транспортах пайда ийбара тІаьхьожам лоаттабец колхозе. Председатела дувцачох, АТХ-с колхозе 8 машин мара яйтаац, керттерча агронома йоах — 7 яйтай, цхьабакъда, колхоза бензин-м командировне еяча 10 машино хІара дийнахьа чудетт.

ТІаккха кхийтар тхо болх во хІана дел.

Ш. ЯРСИЙНОВ.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

МАШАРА ТІЕХЬА Я

ХІама хьакхоллаш машаре къахьегаш йола Советски Союз, лерригІа а де лерхІачох тІайнирза а машара тІехьа, ядерни героз дехкараш из ціендаь дІадаккхараш тІехьа, ядерни тІема кхерама духьала къовсам лоаттабеш я, из чІоагІа духьала я тІема кийчон даькъе конфронтаци лелаяра. Ишта лейтмотив йолаш я СССР лаьрхой Союза Правлене юбилейни пленуме новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлах доазол арахьарча мехкий бовзаш болча политически общественния деятелаша, массови информаце средстваша еш йола комментареш.

Советски кулгалхочо, белгалдаьккхад тахан хьалкъа деррига творчески низаш, цул къахьегама хьинар Советий мохк ма могта сихагІа дегІабоалабара КПСС-а тІадерзадеш хилар, язду «Работническо дело» яхача болгарски газето. Цо белгалдаьккхад советски общества вахара ерригa оагІонаш социализмах йола эггара лакхагІча, эггара чІоагІагІа ІилІман ларда тІа латташ йолча уйланца вІаши нийсъяра боахамеи организаторски низаш чІоагІа тІадерзаде дезаш хилар. КПСС-а деррига а ду комунистически перспектива хьагарга йоалаяра. ХІанзарча чІоагІа кхераме долча арахьарча политически хьале Советски Союз хьинаре а де лерхІар чакхдакха гІерташ а ядерни кхерама духьала къовсам лоаттабеш я.

Кхетадеш да новкъоста К. У. Черненко къамаьлапарча, машар лорабара кардинальни дешаш оттадаь а хІанзарча цу керттерча проблема даькъерча СССР-ен США-а позици чулоацама, шин мехка юкъерча гІулакхий къаьста, нийса мах баь а долча дукха доккха доаца. бакъда, боккха чулоацам болча арахьарча политика даькъа доазол арахьарча общественностон массови информаце средствашен чІоагІа терпам тІабохийташ хилар.

Эн-Би-Си яхача американски телекомпане белгалдоах советско-американски отношенеш нийсхон, вІаши лоархІаш хилара, чурча гІулакхашта вІаши юкъе ца гІертара принципех тоаир мара кхы тайпа хьаькъалера никъ боацаш хилара хьакъехьа дувцаш советски кулгалхочо аьнна дешаш.

Советски Союзо тешшаме дІахьокх машара гІулакха ше тІехьа хилар, цхьана гІулакхаш леладелга дегІадоаладара, вай шин мехка юкъе машаре гІулакхаш оттадара йола моллагІча а таронах пайда эца гІерташ хилар, аьннад американо-советски хоттагІилен Къамен совета исполнительни директора Алан Томсона. Цу позице хьаелл дунен халкъашта юкъера кхерамале чІоагІъяран ядерни катастрофа кхерам дІабаккхаран йола реальни перспектива. Геттара кхыча тайпара никъ лаьдаб Вашингтоно, белгалдаьккхад А. Томсона. Американски кулгалхой оагІорахьара гердаш Іоаделга сопадайтаран Іоадаьча герамй арсеналаш кІезигъяран тІаерзаяь цхьанкха а хоадам болаш йола предложени оттаьиац.

БОККХА МАХ БАР

ВІашагІкхийттача Къамий Организаце пенашка а цул арахьа а боккха мах баьб Нью-Йорке болх беш йола ООН Генеральни Ассамблея 39-ча сессе КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела, СССР кхыча мехкашца гІулакхий министра А. А. Громыкос даьча къамаьла, Советски делегацена керте латтачо кІоаргга анализ яьй дунен халкъашта юкъерча хьала, дунен тІаргІ кхоккама юхьигаш хьайоллаенна моттигаш дІа а хьокхаш. Уж юхьигаш — Советски Союзачул тІех шоай тІема кийчо хилийта гІертача Вашингтоне хІана шоай политика уттаерий кхерамо амбицеш. Духьал ца бахьан долаш йоахаьй Вашингтоно ядерни герзашта — гаьна кхетар юкъерча боараме дарашта а стратегически дарашта а йола переговораш, девальваци яьй йолаш йолча советско-американски договореносташ та а.

Советски Союзах аьлча, цо дунен авторитетни организаце лакхача трибуна тІацІаьхка а дІакхайкадаьд шин никъ хувцалургболча болла. Из никъ — машара, герзаш дІадахара, ядерни герлаш дехкара, тІакхда цІендаь уж дІаладахара, хІанзарча ханара кхы йола проблемаш къестаяра никъ.

Из никъ баньболга тешаме хьахьокхаш хІама хинна дІаоттай ООН Генеральни Ассамблея хІанзарча сессе дІанхайкаль СССР керда машара инициативаш. Советски Союзо предложенеш лоархІаме а тІехьатетта йиш йоацар а санна «Космически аренех дуккьал машара гІулакха мара, адамерча хьал тоадара махара пайда ца эцара хьакъехьара» дош цуи ден повестка юкъе хьо, аьнна.

Дунен халкъашта юкъера законность лорадара, пайдане хургдола дош алара ООН чІоагІа тІа а хьехаш, Советски Союзо Генеральни Ассамблей дувцийта цхьанкха дош а оттадаьд — «Пачхьалкхен терроризма политикей суверенни йолча кхыча пачхахьалкхен общественно-политически строй толхара тІадерзадаь моллагІа гІулакхаши леладе йиш ца хилара хьакъехьара» дош.

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра отталь предложенеш чІоагІа теркам тІабахийта безаш а нІоаргга Іомав езаш а я, аьннад ООН генеральни секретара Х. Перес де Куэльяра. Из уйла йолаш ба кхы бола пачхьалкхени общественни деятелаш, политически обозревателаш, массови информаце средстваш.

ДОШ ЦА ХЕТАШ ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШ

ДегІадоагІача мехкий, кхыметтел Вашингтона гаргарагІа болча союзникий а хьаштех ВІашагІкхийттача Штаташта дош ца хетилга имперски хьисапе хьахьокхаш дІадахача кІирагІа американски столице чакхъяьлар Дунен халкъашта юкъерча валютни фондеи (МВФ) Реконструкцеи дегІаахарен дунен халкъашта юкъерча банкаи (МБРР) управляющей советий хІара шера цхьана еш йола сесси.

«Дунен экономикана кризис тІаьттай», — аьннад сессе Инде финансий министра Пранаб Кумар Мукерджe.- Из кризис бахьан долаш Малхбузен Европа экономика латтачара меттахьа ца йоалача кхьачай, хьабе болх боацача наькха боарам лакхен платежни баланса дефицита йоккхийна йолча а кхоачаш, дегІадоагІача мехкий арахьара декхараш, царех дукха дараш банкротствага кхоачаш а латташ, цІаккха ца хиннача тайпара лакхадаларга кхаьчад, цар баха нах къайбаларга, инфляцега, царех кьегІа йолча пачхахьалкхенашка хьабе болх ца хиларга, моцалга кхаьчад.

Вашингтонски сессе дакъа лоацаш хиннараш дукхача дешашта барт боацаш хилар, бакъда, цхьан хІамана раьза хилар уж: дунен халкъашта юкъера экономика товара США-ра банковски учетни ставкаш кІезигъяза ярйоацаш хилара. США искусственно учетни ставкаш лакхъяр бахьан долаш американски банкашка ахча леладар кхыча мехкашкарчул пайданегІа да, хІана аьлча цига уллача капиталах хьадоагІа процент лакхагІа доландаь. «Цу дисбалансо, ма дарра аьлча, кхыча мехкий капитал Америке дІачуувз, кхыча мехкашкара, экономика дийнъялара Малхбузен Европанеи, хІаьта къегІа йолча пачхахьалкхенашта экономически дегІаахара стимулированни ярй эшаш дола 100 миллиард доллар гаргга шера хьа а доахаш», — язду «Нью-Йорк таймс» яхача газето.

Бакъда, США банкашка ахча Іодуллаш хилча маркаш, фунташ, йенаш, лираш, динараш, песо, драхмаш, франкаш долларех хувца деза. Уж дунхагІа хоетташ хилар бахьан долаш американски валюта курс 30 — 50 процент лакхъялларга кхоачадаьд гІулакх, доллe, долларашца дунен халкъашта юкъера расчеташ еш долча товарий махаш лакхдаларга а. Цу тайпарча гІулакхо валютни кхоачамаш къийдаларга а арахьара декхараш, къаьстта а дегІадоагІача мехкий дараш, лакхдаларга кхоачаду. «Из Іазап дІахо леладе могаш дац тхо», — аьннад сессе Латински Америка 23 мехкен испанский мотт лелабеча кхыча пачхьалкхений дІерагІа къамаьл деш Аргентина экономика министра Бернардо Гринспуна. Латиноамерикански мехкашка доалла деррига декхар хІанз 350 миллиард доллар гаргга да, хІаьта ерригача пачхахьалкхенашка — 800 миллиард.

Учетни ставкаш кІезигъелга дІадийхар США-гара кхыметтел НАТО гІоллерча цар союзникаша а.

Къаьгта хоаш да, шийэгоистически хьашташ тІара яла США раьза йоацилга. «Доазол арахьара хьачуухача Іалаьмате йоккхийча капиталаца, — белгалдоакх «Ньюсуик» яхача журнало,— новкъостал ду бюджетни дефицита финансировани е». ХІаьта дегІадоагІача мехкашта новкъостал дар дукха Пентагонагара средстваш юхаяха лерхІаш яц Рейгана администраци.

О. ШИРОКОВ. О. ПОЛЯНСКИЙ. В. ВАСИЛЕЦ. (ТАСС).

Дика лоархІабу

Укх шера хьалхарча бархІ бетта культурно-бытовой товараш арахецара план 107,5 процентах, товарни продукци арахецара план 100 процентах кхоачашъяьй «Терск» яхача объединене коллективо.

Социалистически яхь дика вІаштІехьаккхарах, производственни мощностех лерттІа пайда эцарах хьадаьнна беркат да из.

ЧІоагІа теркам тІабохийт объединене къахьегама овсарле планагІа йоагІачул сооагІа лакхъяра. Из тахана арча дийнахьа 1,2 процент я.

Предприяте коллективашта юкъе лярдача яхье хьалхле лелаеш хиларца белгала я Озеров Тимофей керте латта номер цаІ йолча мебельни цехера упаковочни участка коллектив. Цу коллективе тахан болх бу укх шера ноябрь бетта чотагІа.

Ишта дика болх беш я Паренькова Валентинас кулгал деш йола комплекски бригада а. Цо октябрь бетта чотагІа болх бу хІанз.

ХІара бетта шоаш тІанийца декхараш тІехкхоачаш деш ба слесарь Н. Варанин, мастер И. Самойленко, сборщикаш С. Некрасов, Н. Еремин, ишта кхыбараш.

Массаза а ишта дика хиннадац мебельщикий гІулакхаш хьалхагІа. Масала, вІашагІъелла гарнитур кийчача продукце складе дІачуйохьийтача хана хийла фурнитура эшаш хиларагІа цехе юха чуккухьийташ моттигаш хийслора, ишта кхы тайпа кхоачамбоацараш хулар. Уж кхоачамбоацараш дІадоахаш дукха балха ха дІайодар.

Фурнитура ца тоъаш хилара тохкам бича бехке бараш гучабаьлар. Царна доагІеш доле тІаІаар дир. Мебела упаковка еча тІахьожам лоаттабелга тІадиллар вай лакхе вийцача къахьегама ветерана Т. Озеровна.

Дукха ха я Озерова объединене болх бу. Цо хьехамчал леладаь хьалкхийна дукха когирхой ба хІанз балха тІа дика толамаш доахаш къахьегаш.

Продукци дукхагІа арахецара санна, из дика хилийтара а йоагІаш йола теркона йича зехьа къахьегалга дика кхеталеш болча объединене болхлоша керттера теркам тІабохийт шоаш арахеца мебель наькха безам тІагІоргболаш, дуккхача шерашка наха гІулакх деш яхаргйолаш хилийтара.

Продукце дикал лакхъеча даькъе чІоагІа лоархІам болаш хІама да производственни дисциплина боагІача боараме хилар. ХІаьта из гІулакх дика кхетадеча объединене администраце, партийни, профсоюзни организацеша дукха болх бу дисциплина чІоагІъяра. Цу лешаца дувзадене наькха къахьегам аттача беккхар, моральни материальни стимулаш балха юкъейоалаяр санна долча хІамаца дисциплине чІоагІъю: наькха къахьегамцера безам лакхбу. Масала, объединене эггара халагІча балха участках лоархІаш я цхьоалагІа отделочни цех. Нагахьа санна дІанхача шерашка беррига къахьегамах 70 процент бола болх цу цехе култ-наре кхоачашбеш хиннабале, из бахьан долаш дукха болхлой кадраш хувцалуш укхала моттигаш хиннаяле, хІанз дукхагІа долча белхашта механизаци яьй. Дикка аттача баьнаб наькха къахьегам. Цунца цхьана къахьегача наькха дукхагІа йоакхо е администраци ялар бахьан долаш. ЗиндагІча оагІорахьа хувцаделар гІулакхаш.

ХІанз укх сахьате Сийлахь-Йоккха Котало яьккха 40 шу дизара хетаьлча къахьегама вахте а эттай объединене ерригa цехаш, филиалаш. Шеко яц, из вахта цар толаме дІахьоргхилара.

Х. САИДОВ.

мангал хьекха баьнначул тІехьагІа. Ламаз деш вар молла. Цо аьй-аьннар оалаш, цунна тІехьа этта латтар шийтта вокха саг. СиргІа юх... дулх дІадекъ.

Пирог юъ локалла а Іетташ. Язычестви моллей».

Цхьаькха метте:

«9 сахьат даьлча вийкар де болабелар мурдаш...

Настта сайцар. Царна хьатІабаьхкар кердабараш.

Зигаш тийжха баракъаш а дукхаш, китайций дараш санна мекхаш а долаш, шалтака меттел элла австрийски гебагІа а болаш вар цаІ. Элтара кий а туллаш, бІаьха гІовтал, коч а юхаш, наьхха тІарча нисе доаллаш сахьат а долаш вар. Йоккха мераж а йолаш, бІарга тІа уллеш кІай а долаш. Нийсбенна ура латт беррига а»...

Укхамо хІамаш зеро материал еннай мотт сона Слободскеня меттел, Хь-Б. Ахриевна а ГІ-М. Доурбековна а. Экспедице беррига довкъашхошта бІарга ма дайнадий из.

Хь-Б. Ахриев художник хилар дезаш массава а вацар. 11 августа, экспедице хьалхарча дийнахьа, М. Слободске дІаяздаьд: «Хьажех (Хь-Б. Ахриев — И. С.) дувцар: «Сел дикача даь воІ воллаше а, ишта во гІулакх да-кх цо хьийцар».

Боккхийча ваха цхьабараш кхера а кхерар. деза а дезацар шоай сурташ дехкаш. Буселба дино наьха сурташ дехкилга дийхкад, яхаш, дар цу хана. Лоамашка кхийтар тхоах «бе доахкаш сулхьаш а долаш, геттара тІабеьнна букъ а болаш йола цхьа йоккха саг». Доурбекова ГІаз-Махьмада йоахар цунах: «ХІахьий, атсамаленца ваІаз яь я хьона хІана ер». Вакъдар аьлче, цу кхалсаго а тигацар ший сурт е даккхийта а е диллийта а.

Цхьабакъда, лоаман юрташка баха нах дукхагІйолча хана художникашта эшшача тайпара дІавйттаб, экспедицена новкъостал даьд «яйце дІаьвна (веша аьлча, гаьнна «хьалха дІаяха»)» ха лехаш болча наьха къахьегама сий а деш. Къабенна юхебахача бокхийча ваха мара дагаигІацар из ха. наькъа тІа нийслуш йола юрташкара тІох етта гІалаш, дІахье-кача хьалххашка латтача лайю хьуладаьча лоамий бовхьаша доахе са. Укх шера Нохч-ГІалгІай республикански краеведчески музея цхьадолча даьнъе художника юбилейни выставка йолаш ваьна гайтача цу Доурбекова портретий галерея тІа бІаргабоврах дагабехар вайна цу хана баьна а бовзаш а бола нах, граждански тІема партизанаш хиннa Пхьуйра П. Гулиев, Б. Эльджаркиев, Э. Долов, Х. Долов. Цу массанена а бІарга а вайнав, вовзаш а хиннав легендарни Серго, хІаьта цо лоаман ГІалгІайчене гІеила бихьача наькъагІа ваха бевзаш боацаш вай республикера къона цхьа следопыт хургвац.

* * *

Дукхха лехарах аьттув баьнабац са экспедице художникех сова вовзаш цаІ мара ца хиннача ГІ-М. Доурбекова дийкха портреташ лаха.

ХІаьта хІанз юха а дневника тІа хьожаргда вай. 11 августа дІайолаешначa экспедице юххьанцара сайреташ язьвий автора. Цу дийнахье а кхьчаб уш Фуртовге а.

Мангалхоех лаьна даь эггара хьалхара йоазув:

«Бе йоахкаш йоккхий. гІаз санна, гега суриллаш. даа хІама чудехха тІоригаш а долаш довкъашкара ІоніалбоагІа мангалхой. Аьлa паркхаш тІанІалтІадетт кхалнаха. ТунгИлгех гІийла араух кІур».

Цу юххьанарча йоазонкара дІаболабелар са тохкама никъ я. хІана аьлча, дукха ха ялалехьа «Йоккха сурилг, кхокорбарг бе а йоаллаш вагІача мангалхочун сурт дилла отт» Доурбеков ГІаз-Махьмад. Хьа сурт дилла воалл со, аьнна, шийгІа хьытача, художникага аьннад цо: «Нагахьа санна тара хургвеце, со сена а ма ве, пайлана доапар а ма дувпа».

Дневника массех оагІон дехьаваьлча, мангалхочун сурт-сибат дешашца дуал Слободске:

«Мангалхо — Льянов Ахьмад (ГІаьзе дилла сурт) лакхе гІолла додача наькъа текилга тІара со волча юкІалваьлар. Доккхий диллaа бІаргаш а долаш вар из, вІалла болх ца бича санна байга ловзар цо ког. Даьнна дІаьха мекхаш дар».

Аьттув ца боалаш дукха лийхар ез из сурт. ХІаьта а укх тІеххьарча шерашка Нохч-ГІалгІай республикански краеведчески музея вІашагІтехал художника дукха картинаши эскизаши. Царна юкъе 1932 шера дийхкараш а. Цкъа папка чура хьалаьаккхар аз «Лоамашка йол тьакхар» яха къоаламца дилла сурт. Цу тІа Доурбекова диллaдар лоаман ирача босе оагІонца, белажах Іоэпла уллаш йоккха сурилг а йолаш воаллача мангалхочун. йовзаш йолча лоаман чІожа сурт Слободске ма яздарра. мангал тІара цІавоагІаш вар мангалхо. Из бокъонца сона хийттар дапар. Аз лийхар портрет дар... ХІаьта а эггара хьалха баьна аьттув бар из.

Дневника тІарча алапаш пиатъкъа мара холуш доацача юххьанацарча мугІарашца дувзаденна кхы а да сона хинна дикахетараш. Царех цаІ — дневника тІа массачечул боккхагІа аьттув баьнна вода Доурбеков ше. ХІара денна лоацца даьча йоазошта юкъера, вІазоалаш латтача дехка юкъера санна, кІезиг-кІезига дувлаш хьагучадоал къоначa, хІамащна дукха шекволача, цхьабакъда, кул долаши талант йолаши волча ГІаз-Махьмада сурт-сибат.

ТІехьагІо чІоагІа аьттув баьлар са. Дневник хьа а айла со ІотІахьекача, 13 августа даь йоазув дар: «Йьаьнарча гІалай сурташ дехкаш ва ГІаьзи. Щеблыкин — беб чура бІаргагу Бешлоам-Керта...» ТІаккха чІалхьагІа: «БІарчча Фуртовг чулаьца сурт дулаш ва ГІаьзе».

Дог тохаделар са, музее болх беш йолча хана Доурбекова къоаламца дилла. кІалгІолла даь йоазув а долаш дола сурт лаьцана юкъе бІаргадайча: «Фуртовг яха юрт. художнико ший кулгаца йиаьла дневника тІа йолла ха (12.8.32 ш.). Иштта дагадоацараш корадир Н. П. Щеблыкина архивера а: «Бешлоам-корта а болаш дилла Фуртовгеи» корах арахьежаш ше къаьстта дилла «Фуртовген» сурташ. Из ха оттаьяй цу тІеххьар чу тІа а.

Краш да ГІ-М. Доурбекова дийкха портреташ а царна ена Слободске дневника тІара характеристикаш а».

«15.8.32 ш. Б. Эльджаркиев. Салги яха юрт».

Слободске даьккха Эльджаркиева сурт да са архиве. Ший хиннача вешара, шоай хиана баракъаш тІадувхаш диллад Доурбекова цІеча партизана Б. Эльджаркиева портрет.

ХІаьта ер да цу дийнахьа, 15 августа, Слободске даь йоазув а:

«Лакхача дегІара ва Бийлан. ТІадувзача баракъана цІена ва. Зацитан бос бола йІаьха качи. Ах кочах гІовтал, хьерчаш меттаж даза тІехкар. уллаш шалта. Кисилга чу къоалам боалл. Эрсий меттала шалха лув. Дийша ва. Сурт доаккхаш тІайнйна партизана форма я: фляга, топ, гІап, турмал... Йоккха мераж, лакха хьажа, готтита чІевг».

19.8.32 ш. цІеча партизана Гулиев Паце. «Орджоникидзеи кхыбола баьччаши чуІийнача» цув цІеи сурташ дохи Доурбекова. Сурта тІа цу тайпара йоазув дитад художника.

ХІаьта Слободске 19 августа даь йоазош ераш да: «Чай мецна ваьначул тІехьагІа хабар дувца воллаелар Паци, къамаьлах чІоагІа чам бенна волча во тІехьагІа накъадаргдола хІамаш дукха дийцар. Художникаша партреташ дехк. Н. П. (Щеблыкин — И. С.) — цІа. Аз цІеч сурт даьккхар. Из деррига а кІоргладаь гІоарал дайна вагІа Паци: хала да. бокъонца тхьайсав Мангал хьокхаш хинневаларе аттагІа хургдар».

Экспедицие хинна дукха моттигаш Орджоникидзе, Бутырина, Фигатнера, цар советникий цІерашца ювзаенна я. Ца тоъар вІаши дІакхоачашду художникаша дийхкача сурташих дневника тІа даьча йоазошеи.

С. Орджоникидзе чуувтташ хиннача П. Гулиева цІеи сурт дулл ГІ-М. Доурбекова. Цун чурчох даьца язду М. Слободске: «Ваьччаш чубаьгІа цІа. Корах арахьсашча бІаргагу босенгахьа ерзаяь юхьмараш а йолаш йола вах чубаха гІала. ЦаІ. ши кор, цхьанне форточка а лоташ... Шин пен бІоаххала шера доллараш йоахи. тІадаппа палазашн фердаш а йолаш. Цхьанне сеньга — вІашкалетта меттаж, гІайбаш, ювргІаш. Фабрике цхараа бпала (шерра) я гІайбаи лоаччараш. Пена юхе аьрга латт. Барзкъаш хьалъахкаш м'арам за. Корашта тІагІолла йІаьхха дІайоалх тархеш. цхьанне тІа — учебник (сурт дула ГІаьзе). Лампа. Дика шаьрдаь уллаш хьалтеха ба тхов, турбе чакхъяиха даьккха Іурт а долаш. Клеенка тІатесса цІи хеза истол. ЦІагІа — цхьалхо, цІено.

• Арахьа: корашта хьатІаотташ са а болаш. нах чуІеш йола ши гІала»

22 августа Пхьуй яхача юрта хинаб. Слободске дІаяздаьд: «БІарччача дийнахьа Іохайша аьгІар тхо Орджоникидзе Іийнача цІагІа. Долова сурт Іалаьмате дика диллар ГІаьзе».

Хьеж со — Доурбекова диллача портрета тІа даь йоазув да: «Пхьуй яхача юртара цІе партизан Э. Долов. 22.8.32 ш.», Вокха папке чу Хь-Б. Ахриева дилла сурт — «Долов Элбазкъий тІа», ха оттаьяц. Цхьаькха ер а да Доурбекова дилла портрет: «Пхьуйра цІе партизан Долов Хьасан. 23.8.32 ш.».

Цу дерригех а сел ма зарра язду аз Слободске зІамигача дневнико дега езаш йола уж моттигаши нахи бувцаш даь. Серго Орджоникидзе лийннача наькъагІа, граждански тІема партизана цІагІа, Терски Халкъа Совета комиссар Я. П. Бутырин дІаведда воаллача (дІайхача лазарах венна из Пхьуй (дІаведда воалл) вай дуганда. Художникаша сурташ дехн цар.

ТІехьагІо Доурбекова цІи хезача картинех цаІ а хила дІаоттув «Комиссар Бутырин (Я. П. Бутырин) лоаман юрта ГІуле дІаволлар» яха полотно. Из да 1935 шера эггара хьалхарча краевой выставке хьокха оттадаь а зрителий специалистий теркам шийна тІаозар а.

Массехк шера лийннай со. Слободской Михаила записной книжка бе а делла. музеяш залашкеи запасникашкеи гІолла, лоаман ГІалгІайчен чІожешка гІолла, хьайна я къона а дукха нах байзаб сона мича беса бувзабенна а вай края искусстваци литературацеи бувзабенна. Цу зІамигача дневнико новкъостал даьд сона нах, событеш, искусство йовза, вай эттара хьалхарча советски художникий творчества бокъонца теркам тІабахийта. Сона хетачох, М. И. Слободске цхьадола йовзош литературоведаштеи искусствоведаштеи хьашт долаш хила дезаш да. Кхы мел зараш дІадаьлча, аз сай статья чакхйоаллача оттадеш дола ер хІаьта а.

«Художникаша яьккхай Хайрах-юрт. ГІаьзе акварель чакхлаккха воаллуш ва.

Башхало:

Хьаж-Бийкара — бовд,

сийна, шаькъ бос;

ГІаьзе — малх. ІажагІен

моахкен бос;

Иван Петровича —

графика.

Юрт безаме я».

Н. СТАРИКОВА.

СУРТАШ ТІА: 1. Экспедицена хинараш уралатт: И. П. Щеблыкин, М. И. Слободской, Хь-Б. Ахриев, Л. П. Семенов, Іохайна вагІар М. Ахриев. ДОУРБЕКОВ ГІаьзе сурт.

2) ГІалгІай лоамашкара Пхьуй яха юрт

СЛОБОДСКОЙ Михаила сурт.

Грозне—мехка чемпионат

Самардийнахьа «Грозный» яхача турбаза хов урагIьяхийтар хи тIарча - моторни спорта аргIанара СССР чемпионат хьеллара тешал деш йола байракх. Из турнир хьеллара хетаяь митинг хилар цига. Чемпионат хьа а аллаш кьамаьл дир ДОСААФ-а Нохч - ГIалгIай областной комитета председатела, В. В. Луньнова.

Берригача спортсменийн, вьтту балар лоьш доьш аьлар яхьийн нерттерча судьяс, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера, Еррисоюзни категоре судьяс М. Д. Федорова.

Ужх шера дештжа шу дуз вай мехкарча хи тIарча - моторни спорта, кьаьстта а дийна хет юбилейни шера чемпионат вай республике чакхйоаккхаш. Цхьаькха цхьан хIаманца а белгала я ужх шерара из турнир: цIаккха ца хиннача тайпара мехка, дунен тIа цIи хеза бола дукха спортсменаш ба дуна юкъе дакъа лоацаш. Царех ба дунен чемпионаш, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастераш Чермошенцев Игорь, Головин Анатолий, ужх шерарча дунен чемпионата призераш, кхыбараш.

8 октябре кхаччалца хургья чемпионат. ХьалхагIа хургда командии хьелкье яккхара кьовсамаш, тIаккха яхьебаргба кьаьст-кьаьста спортсменаш.

Чемпионат дIайолаллале са кьамаьл хилар дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастерца, Эстонерча Лембит Каасикеца.

— Ер са яхийттарагIа мехка чемпионат я, — аьлар цо. — тайп - тайпара, цаI вожхох тара йоацаш хиннай ужх еррига. а. ВорхIазза чемпион хила аIаштIехьадьннад са. Хьалхара вешахац со Грозне а, хIанз аххазлагIа ва со ужхаза. Ужх яхьашти оша дийна хьалаш да ужхазара дараш, царех ба хоза летта хаоттам, йоккхий тапгIеш йоаца хий, водохранилищана юххера турбаза.

Ужхаза ала лоиа, союзни республикай, Москвани, Ленинградеи спортсменашца ОСИ-500 яхача класса кьовсадуш вай мехкахой - грозненцаш спорта мастерала кандидаташ Шумков Виктори Барецкий Владимири хилар.

С. АРЧАКОВ.

СУРТАШ ТIА: чемпионат хьеллара хетаяь парад; турнира цхьа момент.

Н. КОБИАШВИЛЕ суртащ.

Керда хоамаш

АргIанара кьовсамаш

Нохч - ГIалгIайчен футболах йола клубни хьелхле яккхара аргIанцара лоззараш хиннад. Грозгерча «Локомотиво» счет 4:0 йолаш эшаьай Карабулакера «Труд» яха команда, Горячеводски УБР «Буровик» котььнийн «Урожай» яхачул (2:0), «Строитель» эшаьай Малгобекера Нефтяник» (1:0), йоккхача счетаца Гудермесера «Локомотив» эшайир СДЮСШОР-а кьоначa футболисташа, Нохч - ГIалгIай транспортни объединена футболисташа счат 3:0 йолаш эшабир «Машиностроителе» спортсменаш.

ХIанз хьелале лелаеш я Аргунара «Вайнах», цун а цун тIехьа леттача «Монтажникна» а 28 очко я.

✦

Яйга атлетика

Шин дийнахьа Краснодаре хилар яйгача атлетикех долча школьникий Эррироссийски хьелларча лоззарий зачета юкъейолхеш йола яхьеш. Мехна тайп - тайпарча мийнгашнара 350 спортсмен вар цига декъа лоацаш. Боккхе толам баьккхар горено № 1 йолча ДЮСШ кхуашоетIача Рыльчиков Димас. Дукьаленаш а йолаш 110 метр ведача 14,6 секунде эггара хьалха вера из. Из вай республика рекорд а я.

Рыльчикова бокъо ейнай финальни акьашка декъа лаца.

✦

Мехкахочун толам

Дике толамаш даьхад Сунженски района Орджоникидзевская станице тренера Белхароева кхоеаш волча, шийн лоIамал кIалтокергах леташ волча А. Албакова. 52 килограмм дозал долаш вола из декъе лоацаш хилар Ростове хиннача школьникий зональни спартакиаде, цига хьелара моттиг яккхарах бокъо елар цунна полуфинальни яхьашка дакъе лаца. Ужхаза а хьелале дIаахьийта аьрхIа воацача Албакова эшабу шийца мел летараш, финале дакъе лаца бокъо а йоакх.

ХIаьта Ташкента хиннача финальни кьовсамашка а хьеллара моттиг яьхха цIевара из ужх денощка.

А. САПИЕВ.

СПОРТИВНИ НОХЧ - ГIАЛГIАЙЧЕ

Традицеш чIоагIъяро лур

Спортацара берий уйла, безам хьахилар, чIоагIбалар доккхача даьиъе дай-ноаной нара да. Халахете а, спортаца беро хьоашал тассар хийла шийло тIазц цар. Бакъда, цар дика дешилга, физически культура дегIа унахцIено а чIоагIъелга хайча духьала хилац. Нагахьа санна спорта занятеш дика лелаеш боккхагIбола вежарий, йишарий хилча, из гIулакх деза а дале, эIамагIчарга довл. Цох хьахул дика спортивни традици. Школьни, физкультурни, спортивни секце коллективашта бакъахьара кхетам лучa лоархIаме моттиг дIалоац традице, «Традици санна коллектив чIоагIъеш йхьаикха хIама дац, — аьдаьд А. Макаренкос. — ...Традици йоаца школе, советски школа, ма дарра аьлча, дика школа я хинна дIаотта йиш яц». Физкультурно - спортивни, унахцIено чIоагIъяре балха хьахиннача традицех дувцаш динача дешаца белгалъяха мегаргйолаш я вай республикера цхьайола школаш. Масала, царех я Назранера № 2, МагIалбикера №№ 7, 18, Шалински №№ 2, 8, Новогрозненски № 8 йола, кхыйола юкъера школаш.

Лакхе белгалъяьхача школашка традиционни а хинна дIаяхай цхьайола физкультурно-спортивни мероприятеш, царех я бе-беча спортивни тайпаех йола спортивно-массови яхьаш, школай юкъара спартакиадаш, дукхачар дакъа а лоацаш алар, ГТО мюгоборьех дола кьовсамаш чакхдахар.

Физически культуран спортех традицеш легIакхувларе шоай дакъа юкъехьош л дайноаной школашкара комитеташ. Белгалъяьхача школашка дешача берий дийна физкультурен спорта шерагIа йоаржача чIоагIагIо ду педколлективашта, классни кулгалхоашта, пионерски комсомольски организацешта, ГТО комплексах йолча общественни комиссешта. Цу лостамагIа дечун юкъе белгала лер юг пионерски вожатешца физкультуран спортех элементаш шоай балха юкъе мишта кхахьа мегаргья яха беседаш про, физкультурах, спортах болча дешара а класса арахьарча а балхах лаьца документаш Iомадаро, цох йола гойтара агитаци кийчъяро, кхыдолча хIамаца. Цу тайпара хIама де дезаш хилар дувзадешна да физически кхетам балар тоадарца. ХIанз кьаьстта теркам тIабохийтт физкультурно - педагогически дешар дийна боза специалисташ школашка балха хьежабара.

А. ДЖАМАЛОВ,
Нохч - ГIалгIай педагогически института доцент.

Тренери цун командеи

Эггара хьалха сона из вайзар Шали яхача юртарча футбольни стадионе. 1964 шера из хIетта лоаза волалуш мара вецар. Цхьабакъде, дукха ха ялале футболиста дикагIдола хьисапаш доахка саг санна вувцаш вар Исраилов Джан. Дикъ шу делале цох района дикагIвола футболист Шалински района гулъьча команда капитан а хул. Деррига шийх хьинар, ниэ, шийн спортивни говзал дегIакхувлара дIалуш вола Исраилов, заочно деша вода Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педиститута физвоспитание факультете.

Шалински района команда 1970 шерага кхаччалца республика чемпионаташка даим а призовой моттигеш йоахар, кхоза хьалхара моттиг а яьккхар.

Аргунски гIишлошълро материалий комбинате «Вайнах» яха футбольни команда вIашагIъеллача, Исраилов массехк шера цун юкъе ловзаш хул, цул тIехьагIа цу спортивни коллектива тренер а хул цох. Юкхьанца толам баккха ца магаро шоай низах дог диллийтанзар «Вайнаха» футболисташка.

Ер шу дIадолалуш кхы а дукхагIа теркам тIаахийта вьлар тренер а футболисташ а тренировкаш яра, из лер йоацеш в дисанзар. Дукхача хана дена цу коллективана дагалаьттар кхоачаш хул: «Вайнаха» йоакх Нохч-ГIалгIайчен карера кара тела кубок. Финальни яхьашна счет 3:1 йолеш цо эшайир «Строитель» яха команда.

ХIанз цо шийна хьалхашка оттадаь декхар да республика чемпионате хьалхара моттиг яккхар, цунна духьала латтараш а нна бола коллективаш я, уж я «Монтажник», «Нефтяник». Белгалбаха лов сона дикагIбола футболисташ, эггара хьалха цIи яккха еза вратара Темирбулатов Хьусена, из ва дукхагIча даькье наIарашка бургац чу ца тохийташ, команда спортивни сий лорадер. Иштта дIайха дешаш ала деза защитникех Эсхалиев Шуддех, Альвиев Русланах, нападающех Кадиев Асланбенах, кхычарех. Уж ба шерагара шерага «Вайнах» дIахьалханхувлараш.

М. ЭЛЕНДИЕВ.

ТОП КХУВСАРИЙ ЯХЬ

Нохч - ГIалгIай ДОСААФ-а обкома спортивни тире дIайолаенцай юрташкарча спортсменашта юкъера топ кхувсарах йола Россе чемпионат. Грозне вена РСФСР пхийтта автономни республикера, крайшкарен областашкарен дик-дикагIа вола 90 спортсмен.

Из турнир хьеллача бар хьалха цIнхеза хиьна топ кхувсараш Л. Ермакова, Н. Яковлева, иштта майор А. Аушев.

Цул тIехьагIа дIайолаелар яхьаш. Кхалнах кьовсабелар МВ-9 яха малокалиберни топи МП-5 яха тепчен кхувсача. Тепча кхувсарашта юкъе чемпионка хилар 580 очко яьккхача Волкова Лидиях, из город Владимирера я. 571 очко йолча Белгородерча Серикова Светланас шоллагIа моттиг яьккхар, кхоалагIа хилар Башкирера Макарова Елена.

Топ кхувсарашта юкъе кьаьстта боккха толам баьккхар вай мехкахочо, спорта мастералла кандидата, вурийтта шу даьнача Захарченков Николая. Яккха йиш йолча 600 очкох цо яьккхар 595, цох чемпион а хилар, хIаьта СССР спорта мастера норматив кхоачаш а йир.

Цул йиъ очко мара тIехьависанзар шоллагIа моттиг яьккха Москвера К. Максимов, кхоалагIа хилар саратовец С. Кившарь.

Кхалнаха юкъе топ кхувсача телар Саратовера Жучкова Марина, цо а кхоачашйир спорта мастера норматив, Белгородера Е. Селюкова шоллагIа хилар, кхоалагIа моттиг кхаьчар Липецкерча А. Кузовлевайга.

Д. МУСАЕВ.

Меттахьа лаьцар.
М. МАЗИЕВА фотоэтюд.

Дешашца ца кьачва а...

Х.-Б. ИСРАИЛОВА суртащ.

Пайдане кьамаьл хилар

Москван, Ленинграда, Кьулбаседа Кавказа вежарашка йолча республикай викалаш бар ужх деношка КПСС Грознерча горкоме. Пайдане а корта бола а дешаш дувца вIашагIкхийттабар уж. «Кьулбаседа Кавказа музейй атеистически болх» яхача темагIа вай республике чакхйоаккхача Iилман - практически конференце баьхкабар хьаьший.

«Моарпал да регионални Iилман - практически конференце доакъашхошка» аьнна тIаьздаь лозунг доал зале хьалтеха. Цу дешаша гойт хьаьший мел дег тIара тIазц.

Конференци хьайийдича Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместитела Ф. И. Цолоевас доша делар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела заведующена А. И. Тацитова. КПСС-ей Советски паччахьалкхени динцарен юнакашарен юкьмоттиг юнаш, цо белгалдаьккхар РСФСР культура Министерствос атеистически балха пропаганда ергйолаш 11 музей чIоагIдаьлга, царна юкъе Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музей а йоаш.

ДIахо докладчико дийцар динна дувзадена республике нийсденначa кхоачамбоацарех а уж дIадахара тIаберзабаь беча баллах а. Кераста а бусалба а — тайп - тайпара ди лелабеш кьамаш дахача моттиге атеистически болх лелабе атта ца хиларга диллача, цу дакъе доккхий толамаш даьхалга а белгалдаьккхар цо.

«Динех атеизман историе проблемех музейша чакхбоаха экспозиционни болх» яхача темагIа доклад йир город Ленинградерча динех атеизман историе Паччахьалкхен музея директора, философски Iилмай доктора Я. Я. Юнурина. Докладчико ладувгIарий чIоагIа теркам тIаозаш а, царна шоай балха тIа пайда баргболаш а дийцар дина а атеизма а историех. «Тахан ди кхайкхбераш тхьоара хьалха хинна баьде нах бац, — йоахар цо. — Уж кIоарга дийша, образовании нах ба. Масала, православни киназа дин Iилмай доар сонгIа кандидати доктори ва. Цо хьахьоих динен киназан духьалара пропаганда мел лаьрхIан кхетамцен лелае еза. «ДIахо Iилманхочо дийцар динах тешараштa СССР Конституце сина бокъонаш Коммунистически партеси вай паччахьалкхенон цIаниха телха ца си леррагIа лелаеш уж хилар. Иштта белгалдаьккхар цо цхьанна а буржуазни конституце тIа атеизмана пропаганди елга хьоахадеш ца хилар а киназацен дикон буржуазни Iаьдалашта вешаш йола социальни функцеш кхоачашьеш хилар а.

Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместитела Ф. И. Цолоевас дийцар КПСС ЦК июньски (1983 ш.) а цул тIехьагIа а хиннача Пленумий решенеш кхоачашъеча атеистически кхетам лучa республики культучреждепешта хьалхашна лаьттачи декхарехи уж кхоачашдеш хилараxи. Цо белгалдаьккхар республика культпросветучреждениа, нерттера даьза музея а лоацаш, чакхйоахача атеистически мероприятеша динах тешарий авторитет дикка лохъе гIо даьлга.

Конференце доакъашхой чIоагIа теркам тIаозаш кьамаьл дар Ленинградерча динен атеизман Паччахьалкхен музея болхлочо, философски Iилмай кандидата Т. А. Степкевича даьр. Цо дийцар атеистически кхетам лучи музейшка беш бола Iилман-просветительни болх мишта хила беза, цу тIехьа цхьаьца йолча моттигашка дуалийтача гIалатий а даьхача толамий а кьаьгга масалаш доаладир. ДIахо докладчико дийцар музейшна экспозицешка гIолла беш бола атеистически болх духхьала цу темагIа йола экспонаташ гулйича боалаш ца хилар, экспоната тIа гойтача сюжета истори, маIан дашха хила дезилга. Бусалба динах тешараш бахача республикашкара викалаш конференце доакъашхой хиларца дувзадена, докладчико белгалдаьккхар, исламх таханарча денга хувца ца луш хьадоагIаш хилар а, адамаш шийна гонахьа кхотале хоаш из хилар а. «Цудухьа кьаьстта теркам тIабахийта беза атеистически болх кхетамцен пайда хургболаш вIаштIехьбаккхара», — йоахар цо.

Конференце дакъа лоцаш а пайдане кьамаьлаш деш а бар НИИИСФ Iилман секретарь, философски Iилмай кандидат В. Ю. Гадаев, Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музея директор, исторически Iилмай кандидат Ф. И. Кудусова, г. Орджоникидзерча «Сунитская мечеть» яхача архитектурни памятника заведующи С. К. Уртаева, иштта кхыйолча Черсий-Балкхарой, Дагестански автономни республикай, Адыгейски, Карачаево - Черкесски областий, Ставрополера, Краснодарера викалаш.

Конференце болх чакхбаьлар 27 сентябре. Селхан конференце доакъашхошта довзийтар Нохч - ГIалгIайчен историно - архитектурни памятникаш.

Хь. АУШЕВА.

Довлий босманкара бешамаш

Армене кIезига да оаха лаьтташ. Республика территори чакхъйллалца лоамашеи довкъашен дIалаьца я. Из теркал а деш, армянски специалисташа цхьайола культураш тIо болчен тух тIадаьиначен лаьтташка кхеяра методаш кийчъяьй. Экономисташа даьча лоархIамегIа, цо йиш хулийтаргья гулбеча сомен комсийн хьувкъам диаза хIана бац аьнна дукхагIа лакхбе. Из программа чакхъяккхарта дIадахийта тоъал дукха ахча хьожадаьд.

Армянски ССР юрта боахама экономикаи из вIаштIехьбаккхарен Института директора Рафаэль Зохрабяна хетачох, лоамийн довкъийн босеш карараезара опыто, ма дарра аьлча, ше дика хилар хьахьехад. Хьалхарча этапе пайда ийцеб тха хьалашка цкъа тохнамбь йолча террасированне методах. Юртбоахама оборота юкъейинхьай 20 — 30 градус ира йола Иджевански, Арагацки, Массиски, кхыча районашкара лоамий босеш. Из де атта хиннадац, хIана аьлча Iаламате дикхий легIаш дахи, арахьара пен чIоагIбе, терраса тIара терраса тIа вувла лоаме хьесапе наькъаш даха дийзад.

Цу тайппара атагIенашкара лоамашкахьа гIа баьккхаб комсий хетолго.

ШоллагIча этапо лерхI нердача массивашна хий декха системаш йохкилга. Цу гIулакха лоамашка хьалъьян хьалъесии я турбашка гIолла комсийн сомийн бешамашка хий ухийташ йола низ бола керда насосни станцеш.

Укх тIеххьарча шерашка Армене хьаьий дукха говнаш дола каналийи водохранилищайи сеть.

Геворг ОГАНЕСЯН.
(АПН).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФЕ ХИЛА

Машинаш сов сиха лехкаш хиларах наст-наста иаьккъашка транспортни хатараш хул. Масала, ужх шера дIабахача йиис бетта из бахьан долаш 146 автоварии хиннай 51 саг ве а вуаш 177 сага човнаш а еш.

Ачхой - Мартановски районе бийса яхача хана сов сиха лаьлла Ростов - Баку наькъагIа водаш хиннача «Жигули» яхача машина водитела Шаьла вахача, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института студента, машин юхаюьовла ца а могаш, наькъа тIара а яккха гаьна тIатехай из. Пассажирех цаI циггача лозаварах венав, вокх вигьнеца хала човнаш хиннай. Берригаш НГПИ студенташ ба уж.

Грозерча Ленински районе троллейбуса водитела Е. А. Камуроневас Кирова улицагIа йодаш сов сиха из даллярах юхаюьовла ца а могаш машинаш духьала ухача наькъа тIа а яькха, «Камаза» тIехьарча прицепа тIатехай. Цига вIашакхийттача лозаварах цхьа пассажир венна, вокхаряна човнаш яьй.

Хьувхьам чуэца республика юрта районашка хьежабу дукха студенташ, школай, училищай дешархой. Сом, баьццадараш, кхыйола юртбоахама продукташ йолча кхашка цигара дIакхувля уж нах кхувла мийчъийза йолча грузовой автомашинашта тIа а бетте. ХIаьта из вIалла а мегаргдолаш дац, хIана аьлча, цу тайпара дIабуташ бола нах машинаш тIара чулегаш моттигаш я. Нагахьа санна цу гIулакхага юрта боахамий кулгалхой дIахьожаш ца хилча, из лертIадаккхара оарцагIовла беза студенчески, школьни бригадай кулгалхой.

Надтеречни районе «Озерный» комсий совхоза кхашкара хьавоагIаш боккхача наькъа тIа воалаш хиина цига командировке вахийта «Чечингстройтранс» НАТО грузовой автомобила водитель С. А. Шалыгин ше ТУ-1 дешархо Л. Ю. Папачкова кабина чу хьачуховльчул тIехьагIа цун вийI хьатIакхьайлайий хьежаваш. Из бахьан долаш кабина виI дIаелла я еина чура йиниг арахьа дIаежай чIоагIа лозе а еш.

Наькъа - транспортни доккха хатар хиннад Паьсарен районе. Город Назране вахаш волча «Жигули» яхача автомобила водитела Г. О. Хамчиева машинанькъа переезде машин тIатехай маневренни тепловоза. «Жигуле» водители цун пассажири лозабарах пиггача байнаб.

ДIадахача кIиранагIа (20 сентябрера 27 сентябре кхаччалца) республике наькъашка 22 транспортни хатар хиннад: 9 саг ве а вуаш, 23 сага човнаш а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ОКТЯБРЬ, ШИНАРА
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильм.
9.20 — Б. Горбатов — «Iа дакхкара заман». Вл. Малюгасис цIерагIча Москвани академически театра фильм-спектакль.
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Аькача арий арен беран» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
15.35 — «Вс. Иванов. — «Бронепоезд 14-69».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — «Эрсий кхиамаш».
16.55 — «Берашта вахкарех».
17.25 — «Дмолиба». Яхача ансамбля концерт (Гвинея).
18.00 — «ХIара сурта тIа — малх».
18.15 — «Вай беш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «США терроризм — дунена кхераш». Телевизионни очерк.
19.20 — «Валаш ва цу тайпара зIамига сег». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ДIалена Крылова басенаш» яхача фильма-концерта премьера. Дакъа лоацаш ва РСФСР халкъа артист М. Козаков.
22.10 — Кини вая дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Е. Шнольникова.
22.25 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Кьовсаьл де оаш Сафонеца». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 10-гIа класс.
9.05, 12.30 — Французски мотт. Хьала 1-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархоашта. Эстетически кхетам балар. Рационализаторство изобретательство.
10.35, 11.40 — География. 6-гIа класс.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — Природоведени. 2-гIа класс.
13.00 — П. Неруда. Бахарен кхоалламен оагIош.
13.45 — Историе оагIош. Малха сийле.
14.35 — «Цхьан дезала захьам». (Кьаьнаьл ду вежарашка йолча республикай йоазанхоша).
15.20 — «Кердадараш».
17.05 — «Сийлахь-доккхача доттагIала кхьигаш».
17.25 — Документальни фильм.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.20 — «Кинокурнал».
18.30 — «Экрана турпал — вай заманхо».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Торпедо». 2-гIа тайм.
19.45 — В. А. Моцарт. Кхо вальс.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шум, беваш!».
20.20 — «Сай — деша кур». Документальни фильм.
20.30 — «Дика товараш дукхагIа».
21.00 — «Ха».
21.35 — «БIаьха книгъ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. (ГДР). 2-гIа сери.
22.10 — «Кердадараш».

3 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Путешественникий клуб».
9.35 — «Валаш ва цу тайпара зIамига сег». Художественни фильм.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Патилетка — хIаране гIулакх». Iилман-довзийтара фильмаш: «Бригада потенциал», «Вахдий этар».
15.35 — Й. Гайдн — № 83 йола симфони.
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — «Тха корреспондента дувц».
16.30 — Концерт.
16.45 — «...Лакайтта шу дайнием бекхагIа».
17.30 — Футболах кубокаш яьккхар кубок. Финалах 1/16. «Хайдук» (Югослави) — «Динамо» (Москва). Югославера трансляци. Перерыв йолча хана (18.45) — «Тахан дунен тIа».
19.15 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.20 — Европейски чемпионата футболах йола кубок. Финалах 1/16. «Днепр» — «Трабзонспорт» (Турци).
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбол. УЕФА кубок. Финалах 1/32. «Спартак» (Москва) — «Оденсе» БК (Дани). Перерыв йолча хана (22.30) — «Тахан дунен тIа».
23.20 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Яхай гамаяла тIехьашна». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Обществоведени. 10-гIа класс.
9.05, 12.30 — Немецки мотт. Хьала 1-гIа шу.
10.05 — «ПТУ дешархоашта. Ф. М. Достоевски «Зуланди тIаIазари».
10.35, 11.40 — Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба». 6-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — Ботаника. 5-гIа класс.
13.00 — «Хьехархой газети». «Учительски газета» 60 шу дизарга.
13.30 — Историе оагIош. «Дунен халкъашта юкъера белхалой товарищество». I Интернационала вIашагIъяла 120 шу дизарга.
14.15 — Ж.-Б. Мольер. «Дворянстверa мещанин».
16.15 — «Кердадараш».
16.45 — «Седкъаьг». Кинолетопис.
17.30 — Йоазонхом патилеткаш. М.-С. Плиев (гIалгIай меттала).
17.50 — «Горгаш» (нохчий меттала).
18.20 — «Нохч-ГIалгIай ди».
18.40 — Кинокурнал.
18.50 — «Ялоъ тамашийна бос».
19.10 — «Механика Гаврилова еза кхалсаг». Художественни фильм.
20.30 — В. А. Жуков кхаьлар.
21.00 — «Ха».
21.35 — «БIаьха книгъ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. (ГДР). 2-гIа сери.
23.05 — «Кердадараш».

РАДИО

2 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Сий а хоаттам а — кьахьегарга хьамна».
9.30 — «Кьона вовенна» (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
10.01 — «Гамара городашгаргара доттагIий» (эрсий меттала).
10.16 — Хьалха латтача специализаплошта». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вежар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Московски камерни оркестра концерт.
17.30 — Шерра даьрна илеш.
18.11 — Сапъердамеча тагIе тIа.
18.27 — Нохч-гIалгIай музыка.

3 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Малх дIаоал Мусаева Лейлас (нохчий меттала).
11.15 — «Ленински доттагIаллица ба вай низ». Беседа (гIалгIай меттала).
11.30 — «Спортивни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
15.15 — «Гуйрен иеткаш». Концерт (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — «Хьона, Деьла, Салтечун дегI» (нохчий меттала).
16.45 — «Дезала идейно-нравственни кхетам балар» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «ХьоьнгIаш сиkaн дине чуэцаре тIекьа» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Эстрада оазарашта.
17.41 — «Халкъ делкъежни».
17.59 «Ленинах, партех, Даьхенах дола оаха иллеш».
18.32 — Иллеш, музыкаш, халкарш.

Тахан республике гIоллея Грозней хувцалуш моркаш а йолаш йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен, фегара температура республике 20—25, Грозне 23—25 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 8—13, дийнахьа 22—27 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехкетоххана секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленности транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмий — 2-83-64; корректорске — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-43-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-83-64; корректорская — 2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00295. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4075.